

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876. Första Kammaren. N:o 18.

Tisdagen den 4 April.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades protokollet för den 27 sistlidne Mars.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Bevillnings-Utskottets den 3 dennes bordlagda betänkande, N:o 3, angående stämpelpappersafgiften.

Efter föredragning af Andra Kammarens den 3 dennes bordlagda protokollsutdrag N:o 150, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 30, i anledning af Herr C. Ek-mans motion, angående bestämd till- och afträdestid för lärare och lärarinna vid folkskola m. m., beslöt Första Kammaren, uppå hemställan af Grefve Horn, hänvisa detta ärende för vidare utredning till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 22, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Attonde Hufvudtitel.

25:te—35:te punkterna.

Biföllos.

36:te och 37:de punkterna.

Lades till handlingarne.

38:de—48:de punkterna.

Biföllos.

Föreslagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.

49:de punkten.

Grefve Beck-Friis: Såsom af betänkandet synes, är det endast två af Kammarens ledamöter inom Stats-Utskottet, som varit med om det beslut som nu föreligger till afgörande, och den reservation, som är bifogad denna punkt af betänkandet, visar äfven, hvilka ledamöter dessa äro. Jag för min del har ansett, att det af Kongl. Maj:t nu framlagda förslag är det enda möjliga att för närvarande antaga. Utskottet, som afstyrkt detsamma, yttrar, att icke någon af de framlagda planerna för ordnande af biblioteksbyggnaden i Upsala är användbar, men att det är möjligt att en annan lämpligare plan kan uppgöras. Det är väl ett något eget sätt att gå till väga i en så viktig angelägenhet. Vidare har Utskottet tillstyrkt Riksdagen, att anslå 50,000 kronor för anbringande af en värmeledning derstädes, ehuru af handlingarne tydligen visar sig, att sjelfva apparaten kostar 54,000 kronor. Lägges dertill kostnaden för grundläggning m. m., kan hvar och en inse omöjligheten af att åstadkomma denna värmeledning med det af Utskottet föreslagna belopp. Jag hemställer därför, att, med afslag af Utskottets förslag, Kongl. Maj:ts proposition måtte vinna Riksdagens bifall.

Herr Wennerberg: Det är för Kammaren väl bekant, att frågan om biblioteksbyggnaden i Upsala mycket länge varit föremål för så väl Regeringens som enskilda ledamöters af Riksdagen uppmärksamhet; och att det ständigt mött ganska stora svårigheter att komma till ett godt resultat i denna så väl för biblioteket, som ock för universitetet och landet, viktiga angelägenhet. I ett afseende torde alla meningar dock vara ense, att det nemligen är af stort behof påkalladt, det icke tjenstemännen vid biblioteket i Upsala fortfarande må blifva underkastade tvånget att arbeta i den hårda temperatur, som till och med långt inpå sommaren råder i boksalarne, och att följaktligen det är nödvändigt att derstädes snart anskaffa en värmeledning. Sjelfva platsen för denna värmeledning är naturligtvis beroende på sättet att öka utrymmet för biblioteket. Det sätt, som nu blifvit föreslaget af Kongl. Maj:t, är icke nytt; det är det så kallade första förslaget, som icke vunnit särdeles stora sympatier inom den lärda verlden i Upsala.

Såsom af statsrådsprotokollet synes, hafva flera försök blifvit gjorda att komma till enighet i detta afseende — sättet för bibliotekets utvidgning — men de hafva alla misslyckats. Det sista och anmärkningsvärdaste var det, som gjordes inom konsistorium i Upsala, då vid omröstning mellan nu framlagda och ett annat af förslagen nio ledamöter stannade mot nio. Det då segrande förslaget var icke det nu af Kongl. Maj:t föreslagna; men det segrade på ett sätt, att man lika med kansleren med skäl kan säga, att, då en sådan oenighet rådde bland de sakkunniga personer, som hade ärendet under ompröfning, var det icke godt att tillstyrka någotdera af förslagen, helst på den besegrade sidan fanns bibliotekarien. Dock antyde kansleren, att hans åsigt mera lutade åt denna, än åt den andra sidan.

Det torde vara i Kammarens minne, att jag länge motsatt mig alla sådana anordningar, hvarigenom biblioteksbyggnaden i Upsala

skulle till annat ändamål begagnas än det, hvartill den ursprungligen varit afsedd. Annu i denna stund äro icke fullt två tredjedelar för detta ändamål använda. I den stora så kallade festsalen finns icke en enda bok; icke heller i rummen bredvid. Salen begagnas, som känt är, vid högtidliga akademiska tillfällen, emedan universitetet icke har någon särskild lokal för sina fester. Det är lyckligt för universitetet att hafva denna lokal att då tillgå, men ännu lyckligare så för universitetet, som för landet är det, att man hittills har sluppit ifrån att känna tyngden af det ansvar, som skulle framträdtt fruktansvärdt, om någon olycka dervid inträffat. Vi måste dock alla medgifva, att en sådan när som helst kunnat och kan inträffa; och, om den icke gjort det, icke är det de vidtagna anordningarne deremot man har att tacka därför. Går man, genom att bifalla den nu föreslagna anordningen af biblioteksbyggnaden, ända derhän, att man för framtiden sanktionerar det sätt, hvarpå karolinasalen hittills användts, så underkastar man sig måhända en efterverldens dom, som icke ens den högsta myndigheten har kraft nog att bära. De skatter, som finnas i biblioteket, utgöra en stolthet icke endast för oss svenskar; de äro att anse såsom en allmän egendom, högt värderad så inom som utom landet. Man måste ju medgifva, att en eldsvåda kan uppkomma der, och då finnes nästan intet gjort för att rädda dessa skatter, som dervid kunna gå förlorade delvis eller helt och hållet.

Jag känner mer än väl, att det icke blott beror på ett gammalt bruk, att man begagnar denna sal till festsal. Det är icke att förneka, att universitetet dertill äfven har en viss rättighet; ty då Karl XIV Johan vid ett besök i Upsala önskade visa universitetet ett prof på sin bevågenhet, lemnade han 45,000 riksdaler för att användas till en anordning af biblioteksbyggnaden så, att der skulle blifva en akademisk festsal. Det var onekligen ett icke obetydligt ingrepp i planen för biblioteksbyggnadens anordning, som derigenom skedde. Med den donerade summan åstadkoms ej allenast festvåningen, utan äfven den rätt vackra, men för ett bibliotek onödigt stora trappan, hvilken sedan bidragit till lika mycken glädje för den studerande ungdomen, som bekymmer hos tjänstemännen vid biblioteket. Kunde man på något lämpligt sätt tillfredsställa universitetets sålunda berättigade fordran på en så kallad aula, funnes intet hinder för biblioteksbyggnadens användande till dess egentliga ändamål. Jag har någon motvilja att tala om, hvad jag under andra förhallanden tänkt att i denna sak göra, men då ett sådant omnämnande redan för ett år sedan skett i Andra Kammaren, kan det åtminstone icke anses såsom ett först nu påkommet infall, som jag önskar meddela. Jag nämnde der, då frågan förra gången var före, att det bästa och billigaste sättet att ordna denna angelägenhet vore att ersätta universitetet de 45,000 riksdaler, som Karl XIV Johan gaf, med en i våra dagar deremot svarande summa, eller ungefär 100,000 kronor, och på det viset liksom återköpa åtten till den obegagnade tredjedelen af byggnaden. Denna summa, sammanlagd med hvad studenterna samlat ihop för en aula, eller omkring 200,000 kronor, gör tillsamman 300,000 kronor. Ville man till festlokal begagna sig af den välbelägna andra våningen i den gamla Wasaborgen, så vore denna summa för anordnandet tillräcklig. Det dyraste blifve

*Föreslagen till-
byggnad vid
biblioteksbyggnaden
i Upsala.
(Forts.)*

Föreslagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

att få en lämplig uppgång till våningen. Denna skulle måhända gå till 70,000 kronor, men så komme också det öfriga att ställa sig billigare. Jag medgifver att ingen sal finnes i slottet så stor, som karolinosalen, men ingen heller så olämplig och ful som denna. Af festlighet finnes uti den ingenting annat än den lifliga och glada ungdom, som, omgifven af anhöriga och lärare, der samlas vid högtidliga tillfällen. Det är dess prydnad; och dess enda. Salens form är också olämplig för fester, och liksom den hittills aldrig blifvit inredd och ornerad, så torde den, äfven om Riksdagen fattar det vädliga beslutet att lemna sitt bifall till Kongl. Maj:ts proposition i detta hänseende, icke heller för framtiden blifva det så, att den kan sägas göra skäl för sitt namn. Detta är dock mindre viktigt; vida viktigare är, att, i sådant fall, skulle också i och med detsamma den högsta sanktion gifvas på ett fortsatt begagnande af denna sal såsom festsal. Vi kunna med allt skäl glädja oss åt att hittills ingen olycka händt, men hvem af oss kan svara för att ej en sådan redan i morgon kan inträffa? Hvilka tillräckliga anordningar äro vidtagna för en sådan händelse? Inga — ty de hafva icke *kunnat* vidtagas.

Jag vet mer än väl, att mitt täta uppträdande i denna och en annan fråga af en och annan tillskrifves ett begär att opponera. Jag är dock så fri derifrån, att jag lugnt kan säga, att det vore snarare att undra på om den, som i årtal kämpat för andra åsikter än dem, som nu söka göra sig gällande, och till dessa fått sin Konungs bifall, nu sute tyst, då de kommit under ompröfning. Ett sådant beteende vore icke en riksdagsman värdigt, och jag är öfvertygad om att Kamraren skall bedöma mitt handlingssätt i dag, liksom i går med full rättvisa. Och då jag är öfvertygad om felaktigheten af hvarje anordning af biblioteket, hvilken utgår från principen af dess användande för andra ändamål än det ursprungliga, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Ribbing, Sigurd: Den talare, som sist hade ordet, meddelade en underrättelse om, hvad man i Upsala tycker och tänker angående den af Kongl. Maj:t nu framställda proposition om förändring af biblioteksbyggnaden derstädes, och detta gaf mig anledning att begära ordet. Jag tror mig nemligen något så när känna till opinionen i Upsala och vågar säga att så ljum eller till och med kall är den icke för Kongl. Maj:ts proposition, som den ärade talaren tycktes förutsätta, möjligen med anledning af den utgång denna fråga till följd af rektors utslagsröst för några år sedan erhöll, då ett annat förslag var framställt jemte det nuvarande. Att pluraliteten icke redan då förenade sig om det af Kongl. Maj:t nu framställda förslag, hvilket uppgjordes redan 1865 och då tillstyrktes af vederbörande i Upsala, det berodde derpå, att åtskillige af mina kolleger vid universitetet föreställde sig, att i samma ögonblick man blott finge solennitetssalen i karolinabyggnaden stängd för alla fester, skulle Riksdagen genast stå färdig att bevilja 1,100,000 riksdaler till uppförande af en aula på den s. k. stallgården, hvartill då ytterligare komme 1 à 200,000 riksdaler för nedrifvande af de derstädes befintliga stall, ridhus och gymnastikbyggnader och deras uppbyggande på annat ställe. Och för min del

får jag säga, att, om jag delade den förhoppning, att Riksdagen ville gifva 1,200,000 kronor till nämnda ändamål, skulle jag med nöje frångå det förslag i afseende å biblioteksbyggnaden, hvilket första gången framställdes år 1865 och nu ånyo blifvit af Kongl. Maj:t upptaget. Men utan detta vilkor kunna vi icke gå in på något annat förslag, än det Kongl. Maj:t här framställt, så vida icke något nytt och hittills alldeles obekant skulle framläggas, som dock, om det ock kunde presteras, hvilket förefaller mig tvifvelaktigt, i alla fall torde komma för sent för denna riksdag. Och då frågan, såsom här är fallet, gäller en mängd personers helsa, torde det icke heller vara lämpligt att uppskjuta dess afgörande.

Da jag öfvergår till att bemöta den siste ärade talarens anmärkningar mot Kongl. Maj:ts nu framlagda förslag, kan jag så mycket heldre dermed förena en granskning af Stats-Utskottets motivering för afslag derpå, som den ärade talarens anförande i allt hufvudsakligt öfverensstämmar med denna motivering. Utskottet angifver sjelft såsom hufvudskäl för sitt afstyrkande, att enligt Kongl. Maj:ts förslag festsalen i biblioteksbyggnaden »fortfarande skulle komma att bibehållas och användas för sitt hittillsvarande ändamål», och af de närmast på dessa följande orden i betänkandet visar sig ock, hvarföre Utskottet anser detta användande så ytterst betänkligt. I omedelbar fortsättning af det anförda heter det nemligen i betänkandet: »att det är i högsta grad olämpligt att uti en byggnad, der oersättliga bokskatter finnas förvarade, anställa fester af den beskaffenhet, som uti nu i fråga varande sal tid efter annan egt rum, torde ej kunna bestridas, om man tager i betraktande den eldfara, som måste vara med dylika fester förenad.» Det ser verkligen ut, som om Utskottet föreställde sig, att fest i Upsala alltid är detsamma som dansnöje. Huru litet denna Utskottets föreställning är enligt med det verkliga förhållandet, torde kunna inses redan af den omständighet, att, när begäran om anställande af baler på karolinasalen blifvit framställd, den af Consistorium Academicum städe blifvit afslagen. Anställandet af sådana har blifvit beviljadt dels af Kanslersemetet och dels af Kongl. Maj:t.

Beträffande nu, att börja med, den af Utskottet yttrade farhågan för eldfara vid *detta* slags fester, frågade den siste ärade talaren: »om eldsvåda skulle uppstå, hvilka arrangementer har man då vidtagit deremot»? Och han svarade: inga. Men det är i verkligheten snarare många och ganska omfattande. Så ofta nemligen salen varit upplåten till fester vid eldsljus, har man haft en mängd kar uppförda å läktaren, fyllda med vatten, äfvensom der placerad fullständig brandservis med tillräckligt manskap, och denna brandattiralj jemte vakt har kvarvarit derstädes ett eller två dygn efter balens slut. Att eldsvåda allt sådant oakadt ändock *kan* uppkomma, nekar jag icke. Men då sådana anordningar äro vidtagna som de nämnda och uppmärksamheten så kraftigt riktad på förekommande ef eldfara, påstår jag sannolikheten derför vara ganska ringa, och jag går så långt, att jag säger att, under sådant förhållande, faran af eldsvåda af nämnda anledning är ojemförligt mindre för handen, än när eldsvåda eljest utbryter i staden, med möjlighet att sträcka sig äfven till Karolina.

*Föreslagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)*

Förelagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

Men vidare anhåller jag att mot Utskottet få anmärka, att de nu omnämnda, af Konsistorium alltid afstyrkta festerna å karolinasalen, bland alla, som der firats, äro de, som minst ofta derstädes förekommit, liksom ock de minst nödiga. De fester, som vanligast hållas der — och nemligen vid dagsljus — äro högtidliga orationer vid regenters tillträde till regeringen eller vid deras frånfalle, liksom ock till minne af universitetets egna hädangångna stora medlemmar. Karolinasalen är jemväl den plats, der universitetets samtliga medlemmar kunna framträda inför sin Konung och höra hans tilltal, när han i nåder förklarar sig vilja se, höra och tala till dem. När t. ex. vår nuvarande Konung för ett par år sedan var i Upsala, skedde derstädes en sådan presentation eller talande och svarande mellan honom och studentkorpssen; hvarvid anmärkningsvis må nämnas, att det då var storm och slagregn hela dagen. Så lågt har universitetet ännu icke lärt sig att tänka om sig sjelft, att det godvilligt fränsäger sig möjligheten att träda i personlig beröring med sin Konung, eller att fira en affidens minne, utan att derför i ena eller andra fallet behöfva kämpa mot vidrigheterna af storm och oväder. I det nu nämnda ligger betydelsen af en solennitetssal för universitetet, som det icke kan lemna utan att hafva fått en annan i stället. Hvad beträffar, att den nuvarande salen icke är inredd, så är det visserligen ledsamt, men det är en obetydlighet i jämförelse med den omständigheten, att man dock eger en solennitetssal.

Den siste ärade talaren yttrade, att han ifrigt sträfvade för, att byggnaden skulle begagnas till sitt ursprungliga ändamål, och föreslog derför, att Riksdagen, liksom för att återköpa rättigheten härtill, skulle betala de 45,000 kronor, som Karl XIV Johan skänkte till byggnaden, tillökade till, om jag hörde rätt, dubbelt, efter nuvarande penningvärde. Med anledning af detta yttrande och förslag anhåller jag först att få göra den rättelse, att det var Konsistorium, som i skrifvelse till Kanslersembetet, innan byggnaden blef påbörjad, förklarade, att dess ändamål skulle vara, att tjena både till bibliotek och festlokal. Twist kan sålunda uppstå om, hvad som *är* byggnadens »egentliga ändamål», och på grund af hvad jag anfört torde kunna försvaras den åsigt, att det ursprungliga ändamålet varit *dubbelt*, nemligen just detsamma som ännu i dag. Det är sannt, att Karl XIV Johan af sin enskilda förmögenhet skänkte en summa till biblioteksbyggnaden, men detta var icke för att förändra densamma så, att den kunde användas till solennitetsbyggnad *tillika*, utan det var i och för »byggnadens fullbordande.» Det är vidare sant, att en berättelse förefinnes derom, att det var för dessa 30,000 riksdaler, som den stora trappan blifvit byggd; men detta har ingen grund, utan är endast en from myt.

Lätom oss då tillse, hvad man skulle vinna derpå, att Riksdagen beslutade en återbetalning af dessa 30,000 riksdaler. Jo, säger den värde talaren, man skulle slå ihop detta belopp med den kassa, studentcorpssen samlat för sin tillämnade byggnad — och hvilken torde uppgå till 2 à 300,000 kronor — och sålunda skulle universitetet för en jämförelsevis ganska ringa qvot af kostnaden för studentbyggnaden, när denna en gång kommer att byggas, af studenterna köpa sig vederbörligt tillstånd att få låna deras lokal när behof förekommer att be-

gagna den. Jag vill förklara, att lärare och lärjungar vid universitetet stå i allmänhet i ett godt och vänskapligt förhållande till hvarandra och jag har särskildt för min del haft att glädja mig deråt, så att det är icke af någon afvoghet jag nu yttrar mig. Men detta hindrar mig dock icke från att säga, att det ingalunda synes mig passande, att universitetet i afseende å solennitetslokal anordnar på det sättet, att lokalens upplåtande eller icke upplåtande i hvarje fall skall vara beroende af de yngste medlemmarnes vid universitetet godtfinnande och grace. Blifver studentbyggnaden en gång färdig med solennitets-sal och man kommer att vid ett eller annat tillfälle begagna denna, så mycket bättre; men icke vill jag, att universitetet skall i det afseendet vara beroende af hvad som kallas studentcorpsens direktion. Dertill kommer att äfven här kan tillämpas ordspråket: »medan gräset gror, dör kreature»; innan studentbyggnaden börjar uppföras, dröja ännu många år, till och med om vi betala dessa 30 eller 45,000 kronor, fördubblade eller tvadubblade, och hvar skall universitetet under tiden hafva sin solennitetslokal.

Förslagen till byggnad vid bibliotekshuset i Upsala.
(Forts.)

Det har förefallit mig egendomligt, att jag af flere aktade herrar och män vid detta tillfälle fått emottaga undervisning rörande vigten och värdet af universitetets boksamling och nödvändigheten att, förthy, väl akta den. Jag erkänner gerna, att jag och mina kolleger i Upsala aldrig blifva för gamla för att mottaga undervisning i detta stycke så väl som i andra; men annars må jag säga, att vi i någon mån torde kunna uppskatta värdet af boksamlingar i allmänhet och särskildt af universitetets, och att man derföre ej behöfver frukta, att vi icke gerna äro med om att sätta dem i säkerhet mot faror, der sådana verkligen äro för handen. Att eldfaran, äfven om fester vid eldsljus å karolina-salen hållas, dock icke är så stor, som den siste talaren ansåg, tror jag mig hafva visat. Men skulle någon ändå anse, att en sådan fest verkligen innebure en så förfärlig fara i jemförelse med den af en eldsvåda i staden, som ingen med säkerhet kan förebygga, så är ju ingenting lättare, än att Riksdagen vid passande tillfälle, t. ex. vid beviljande af ett anslag till biblioteksbyggnaden, uttalar den förhoppning, att fester vid ljus aldrig mer må varda tillättna att derstädes hållas.

Sålunda, huru man än vänder saken, kvarstår, att intet förslag ännu framstälts, som är bättre än det förevarande eller lika bra som detta, hvarken i sig sjelft ej heller med afseende på den tid, inom hvilket det kunde blifva färdigt. Det enda vore *det* förslag, jag sjelf tagit mig friheten att nu göra, men jag talade dervid också om att det kostade något öfver en million kronor att sätta det i verket. Emellertid, vill man lemna denna summa, så mycket bättre, men det skall då ske tvärt: vi hafva ej tillfälle att vänta. Hvad åter angår *det* förslag, enligt hvilket man vill rifva bort den nuvarande trappan och ersätta den med 6 fot breda, en eller två, för att sålunda bereda utrymme i trapphuset, så är detta förslag först och främst i sig olämpligt, alldeles oberoende af om salen begagnas till festsal eller ej. Antag nemligen, att man till följd af eldsvåda eller annan olycka behöfde flytta hastigt de mycket omtalade oersättliga böckerna, jag tänker att detta i högst väsentlig mån skulle lättas af att man egde de breda och rymliga trapporna. För öfrigt synes det mig underligt

Förelagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

eller åtminstone såsom ett uttryck af att man har sådant öfverflöd på penningar, att man icke vet hvar man skall göra af dem, om man såsom den siste talaren förordat, skall bygga en ny trappa, då man har en superb sådan, som redan varit mycket dyr. Att rifva bort den nu befintliga trappan kostar penningar och att bygga en ny trappa kostar ännu mera penningar.

Denna samma anmärkning träffar för öfrigt äfven förslaget att rifva bort nuvarande stall, ridhus och gymnastiklokal, för att der dessa byggnader nu stå uppföra en aula. Vål har man i afseende på stall och ridhus yrkat, att de icke äro behöfliga för den lärda ungdomen — om ock jag för min del visserligen tänker på annat sätt, hållande före att en sund själ betingar en sund kropp. Men hvad jag bestämdt vågar påstå är att en gymnastiklokal kan man icke vara af med. Äfven salunda vill man rifva bort de byggnader, som nu finnas och sedan bygga upp dem på annat ställe, hvilket synes mig vara en ren misshushållning.

Ytterligare har man mot Kongl. Maj:ts förslag anmärkt, att karolinabyggraden blifver icke vacker med denna flygel. Anmärkningen är möjligtvis sann. Men för det första kan man dock dervid erinra, att om man lägger till en flygel på andra sidan, så förminskas fullheten, såvidt den ens blir större än den det nuvarande trapphuset medförer, som, ensamt, ej heller är vackert. Men antag, att flygeln eller flyglarne ej äro vackra, så får jag fråga: hvad vackert och dugligt, som här står att få för drägligt pris och som snart kan blifva färdigt? Vidare får jag påminna om, att karolinabyggnaden har egentligen blott *en* sida, för hvars utseende man behöfver sörja, nemligen den sidan som vetter in åt staden, och denna sida skadas icke till sitt utseende af en flygel vid gafveln. Åt gafvelsidorna finnes knappt någon fri plats, hvarifrån utsigt till byggnaden är att tillgå: till den nordvestra gränsa nära privata byggnader, den sydöstra har nära intill sig träd och botaniska trädgården. Återstår baksidan, föga besökt och redan nu genom trapphuset föga vacker. Det torde derföre vara mera likgiltigt, huru dessa sidor presentera sig, då byggnaden framställer sig fördelaktigt åt den sidan, som är åt staden till. Men hufvudsaken är emellertid, att det är bättre att hafva en ful byggnad, der tjänstemännen icke förstöra sin helsa och bokskatterna äro tillgängliga för dem, som behöfva dem, än att hafva en grann byggnad, der icke några af dessa vilkor äro för handen. I detta afseende må jag citera en föregående talares yttrande, om »det egentliga ändamålet med byggnaden» och af detsamma göra en verkligt giltig användning; hufvudändamålet med karolinabyggnaden är icke att vara grann för främlingar, utan att vara lämplig till bibliotek.

Jag skulle visserligen kunna tillägga ännu mycket mera, men jag vill icke längre upptaga Kammarens tid, utan vågar hemställa och ödmjukligen anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Grefve Hamilton: Ehuru icke mycket kan vara att tillägga till hvad de sista talarne yttrat, ber jag dock att, med afseende på min särskilda ställning till universitetet, få uttala min mening i denna fråga.

Hvad Utskottets förslag angår, anser jag det icke under någon synpunkt böra af Riksdagen antagas, ty äfven om man skulle anse att universitetets behof i detta hänseende vore uppfyllt genom anskaffande af en värmeapparat, kan det dock icke tillfredsställas med det af Utskottet föreslagna belopp. Ett bifall dertill vore således blott att för tillfället ställa till universitetets disposition en summa, hvars användande likväl finge anstå, till dess ytterligare belopp blifvit beviljadt. Derfor röstar jag under alla omständigheter icke för bifall till Utskottets förslag.

*Föreslagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)*

Hvad åter angår Kongl. Maj:ts proposition, har frågans historia här blifvit temligen utförligt framställd. Hvar och en vet, huru förslaget har tillkommit och hurusom detsamma en gång genom ordförandens i konsistorium röst blifvit besegradt af ett annat förslag, som afsag att biblioteksbyggnaden skulle användas uteslutande i ändamål att vara bibliotek. Då jag hade att yttra mig öfver dessa båda förslag, måste jag naturligtvis vara tacksam, da majoriteten inom konsistorium var så obestämd: på ena sidan stod visserligen att universitetets rektor, med den rätt statuterna medgäfvö honom, afgjort frågan; men a andra förekom att bibliotekarien, som hade största intresset af sakens utgång, hade en motsatt asigt, hvadan en vägning af rösterna icke kunde synnerligen vägleda mig. Det förslag, som af Kongl. Maj:t blifvit framställdt, hade likväl det för sig, hvilket det ännu har och som är ytterst väsentligt, att det högst trängande behofvet för universitetet, dels att få ökad utrymme för sin boksamling, hvilken nu måste magasineras, dels att få värmeledning i bibliotekshuset derigenom kunde tillfredsställas. Detta kan nu ske, så snart medel af Riksdagen beviljats, hvaremot den större och mera omfattande planen till husets ombyggnad skulle fordra en betydligt längre tid, synnerligast som man vid universitetet icke kan undvara en festlokal. Det var således den omständigheten, att behofvet var så trängande och att detta icke kunde på annat sätt lika lätt fyllas, som gaf mig anledning att tillstyrka Kongl. Maj:ts förslag. Jag medgifver visserligen att äfven detta kan hafva sina olägenheter. Byggnadens utseende blir nemligen icke vackert och kommer i synnerhet att erbjuda en ful anblick intill dess man får en flygel äfven på andra sidan, hvaraf behof förr eller senare måste uppstå, men denna fulhet kommer, såsom en föregående talare anmärkt, att visa sig endast för dem, som befinna sig på andra sidan om biblioteksbyggnaden, åt parken till; för dem åter, som vistas i staden och hvilka väl utgöra det största antalet, kommer den icke att synas fulare, än den för närvarande är. Från gafveln åter skulle jag tro att byggnadens utseende blir litet vackrare, emedan hvad som nu egentligen stött mitt öga, är husets ringa bredd i förhållande till dess höjd.

Om man nu erkänner, och jag tror att den siste talaren ådagalagt detta, att en sollemnitetssal icke kan af universitetet undvaras, så uppstår frågan, om man icke gör klokare i att bibehålla den sal man har, till dess utsigt yppar sig att få en annan?

Kostnaderna för den större universitetsbyggnad, som länge varit af universitetet önskad, och der är behöflig äfven för andra än nu ifrågasvarande ändamål, blifva så stora, att man tvekat, huruvida de därför erforderliga medel kunde inom den närmaste framtiden beviljas, och,

Föreslagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

äfven om de blefvo beviljade, skulle de förberedande arbetena och sjelfva byggnadsföretaget fortga i många år, under hvilka således inga åtgärder med biblioteksbyggnaden kunde vidtagas.

Man har talat om det dryga ansvar, som skulle hvila på dem, som medgifvit karolinasalens begagnande till festligheter. Det är jag som burit detta ansvar, men jag har icke känt det hvila särdeles tungt på mig; den största tyngden har legat deri, att jag, ehuru konsistorium afstyrkt saken, ansett mig böra bifalla den. Men jag har gjort det med fullt lugn, enär jag vid de tillfällen då ljus skulle begagnas i salen, i sammanhang med tillåtelsen att begagna densamma, derför meddelat sådana föreskrifter, att efter min öfvertygelse ingen eldfara kunnat uppstå; men då derom förut blifvit tillräckligt ordadt, vill jag icke uppehålla Kammaren med denna sak, utan endast framhålla min åsigt att upplåtandet af ifrågavarande festsal icke varit förenadt med någon fara för universitetets boksamling.

Jag har emellertid medgifvit, att det nu framställda förslaget kan föranleda giltiga anmärkningar. Jag har deraf känt mig manad att försöka, om jag möjligen skulle kunna utfinna ett tredje förslag, som bättre än de föregående kunde tillfredsställa ömsesidiga fordringar. Det hedrar mig icke mycket såsom arkitekt, om jag talar om hvad jag i sådant afseende tänkt, men då jag icke gör anspråk på att anses såsom byggmästare och således icke kan såsom sådan yttra mig, må jag väl kunna helt oförbehållsamt yttra mina tankar i saken. Sedan båda de nu ifrågavarande förslagen blifvit underkastade Kongl. Maj:ts pröfning och man drog sig för att godkänna något af dem, remitterades änyo hela saken af Kongl. Maj:t till kanslersemetet, som borde deröfver för egen del och utan vederbörandes hörande afgifva förnyadt underdånigt utlåtande. Jag stannade då i ganska stor tveksamhet, emedan jag icke visste något rätt godt förslag att framställa, men å andra sidan ansåg jag, att, då Kongl. Maj:t fordrat ett försök af mig, jag borde göra ett sådant. Det föll mig då in, att de två väsentliga anmärkningar, som kunde göras mot den nu föreslagna flygelbyggnaden, nemligen att värmeapparaten finge sin plats i ena ändan af huset och att äfven arbetsrummen skulle der förläggas, hvarigenom tjänstemännen kommo att få en väl lång väg till bibliotekets öfriga lokaler, skulle kunna undanrödjas derigenom, att den nya flygelbyggnaden lades i förlängningen af trapphuset. Den skulle således komma att ligga midt på huset, hvilket visserligen icke vore vackert, men åtminstone icke så osymmetriskt som det närvarande förslaget. Under reversion för förslagets användbarhet framstälde jag denna tanke i mitt underdåniga utlåtande. Kongl. Maj:t remitterade detta till Öfverintendents-embetet, som sände en arkitekt till Upsala, hvilken vid sin återkomst förklarade förslaget odugligt. Jag hade således icke mycken heder af detsamma. Skälet, hvarför det ansågs oanvändbart, låg egentligen deri, att trapphusets vändplaner icke sammanföll med vaningarnas höjd i flygelbyggnaden och att man således skulle nödgas förlägga en ny förstuga mellan trapphuset och den nya flygelbyggnaden, hvilket skulle medföra obehäflighet och öka kostnaderna. Man var således åter reducerad till dessa båda förslag; och om frågan icke vore brådskande, kunde det kanske vara skäl att tänka på densamma ännu några år,

till dess något snille kunde finna ett fördelaktigt sätt att vinna ändamålet. Men då det för närvarande är så stäldt, att en stor del af de nyförvärfvade böckerna får ligga ouppackad i lärar eller ock, derest dessa sättas upp, man får packa in de gamla, med ett ord att boksamlingen icke kan vara fullt tillgänglig, att utlånings- och arbetsrummen äro af allra sämsta beskaffenhet, så att det icke blott under vintertiden utan kanske ännu mer på våren och hösten är vådligt för tjänstemännens helse att besöka salarne, har jag icke kunnat tveka att gifva min röst åt ett förslag, som åtminstone har den fördelen att för många år tillfredsställa universitetets behof i detta afseende.

Bland de förslag, som i dag blifvit här framställda, var äfven det, att man skulle inreda en festsal i det så kallade slottet. Derom har undersökning verkställts af intendentsembetet, och, utom det att der icke finnes någon sal så stor som den i sin nuvarande storlek otillräckliga karolinasalen, så skulle man äfven der få nedlägga betydliga kostnader, hvilka jag tror man gör rättare i att spara för att använda då fråga blir om en ny universitetsbyggnad icke blott för en festsal, utan äfven för erhållande af nya och större lärosalar, hvilka genom tillväxten i de studerandes antal blifvit otillräckliga och äfven äro i sitt nuvarande skick otjenliga.

På de skäl jag nu anfört tror jag, att, då behofvet är trängande och man icke kunnat uppgöra något förslag, som funnits fullt tillfredsställande, man gör klokare att, utan att afvakta något bättre förslag, hvars utfinnande är svart att förutse och som dessutom skulle fordra så stora kostnader, att man ej kan hoppas få dem beviljade i den närmaste framtiden, antaga hvad Kongl. Maj:t föreslagit; och röstar jag af sådan anledning för bifall till den nådiga propositionen.

Herr Montgommery-Cederhielm: Af en angelägen resa var jag hindrad att närvara i Stats-Utskottet, då denna fråga der förekom, men, om jag varit tillstädes, hade jag utan tvifvel varit antecknad bland reservanterne. Efter den fullständiga utredning, som saken erhållit af den lärde ledamoten från Upsala, behöfver jag icke ingå i några detaljer af frågan, men i sina stora allmänna drag tror jag att det af ledamoten från Kronobergs län upgjorda förslag är mera grandioöst; det skulle utfördt vara något särdeles vackert och storartadt. Men såsom alla sådana företag skulle det medföra betydliga kostnader, hvaremot det af Kongl. Maj:t afgifna förslag reducerar kostnaden till ett jämförelsevis ganska ringa belopp. Med detta skulle man ganska snart kunna vinna en stor nytta för universitetet, den studerande ungdomen och isynnerhet för tjänstemännen i biblioteket; och då jag tager i öfvervägande dessa båda olika förslag, det ena med sin stora kostnad, den långa tid, som erfordras för dess fullbordande, och den föga sannolikheten för beviljandet af de stora summorna, samt å andra sidan det mindre förslaget, som är lätt utförbart och snart kan fullbordas samt icke, på sätt mot det första förslaget blifvit anmärkt, kan verka skadligt för en framtida utvidgning af biblioteksbyggnaden genom anbringande af en motsvarande flygel, har jag för min del ansett mig med godt samvete kunna begifva mig in på det förslag, som af Kongl. Maj:t

Föreslagen tillbyggnad vid bibliotekshuset i Upsala.
(Forts.)

Förelagen till- blifvit framställt, och anhåller således, att Kammaren, med afslag å
byggnad vid Utskottets förslag, behagade bifalla Kongl. Maj:ts proposition.
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

Friherre Skogman: Efter allt som blifvit yttradt i saken vågar jag icke hoppas kunna tillägga någon vidare upplysning i densamma; jag skall blott be att få antyda, hvad som bestämt mig för att bifalla Kongl. Maj:ts förslag.

Går man igenom alla de åtgöranden för hvilka denna fråga varit föremål, skall man finna olika meningar till ett antal, som man knappast råkar i andra frågor. Detta måste väl anses bero derpå, att det här icke finnes några så klara och gifna sakförhållanden, att dessa kunna något så när förena meningarne till en, utan att allt beror mera på tycke och smak. Man ser icke blott att dessa olika meningar förefinnas mellan olika myndigheter och personer, utan äfven att samma myndighet och person förändrar sin mening allt eftersom den ena eller andra åsikten framkastas. Om frågan nu gälde att bygga en bibliotekslokal, som kunde derjemte inrymma en festsal, skulle ingen vara för ett sådant förslag, men då nu en sådan byggnad redan finnes, ställer sig saken annorlunda och man måste tänka efter, huruvida behofvet af festsalen kan på annat sätt fyllas.

Den ärade talaren från Kronobergs län, som i början af diskussionen hade ordet, framkastade ett förslag, som är ganska vackert, och måhända skulle från Riksdagens sida svårighet icke möta att få de 100,000 kronor som skulle kunna anses såsom ett vederlag för Konung Carl XIV Johans gåfva; men förutom detta bidrag skulle erfordras studentföreningens samlade medel, hvilka äro enskild egendom, och jag betviflar högeligen, att studentföreningen är villig att för detta ändamål öfverlemna sina medel. Det står åtminstone till framtiden.

Om den andra stora planen för astadkommande af en universitetsbyggnad af ifrågavarande beskaffenhet har den ärade talaren från Upsala universitet redan yttrat sig tillräckligt, för att för en hvar ådagalägga att utsigterna i det fallet äro temligen aflägsna, hvadan biblioteket fortfarande skulle komma att befinna sig i en ganska ledsam ställning.

En annan af de hufvudsakliga invändningarne mot karolinasalens användande till festlokal, var att eldfara derigenom lätt skulle kunna uppstå. Derom har emellertid redan blifvit taladt. Om salen upplystes medelst gasledning, som kunde gå sönder, då vore faran ganska stor, men när den nu upplyses genom lampor eller ljus minskas faran högst betydligt. Visserligen äro fotogenlampor farliga, men man kan ju inskränka sig till att begagna stearinljus då faran blir nära nog = 0. Om man forskar efter uppkomsten till eldsvådor i allmänhet, skall man finna att de flesta sådana orsakats af felaktiga skorstenspipor, af vårdslöshet med elden i tränga lokaler och uthus samt genom begagnande af ljus i eldfarliga inrättningar såsom tändsticksfabriker, vaddfabriker och dylika ställen. Utom i de fall då ljus sättas i händerna på barn, tror jag således att de tillfällen, då ett begagnande af sådana förändrad eldsvada, reducera sig till en försvinnande liten procent i jämförelse med de milliontals hus, der ljus begagnas hvarje dag, och att faran deraf säkert icke är större än den som uppkommer genom värmeled-

ningen, hvars anbringande dock anses vara nödvändigt. Icke heller från den tror jag någon fara vara att frukta, men jag har velat omnämna densamma för att framhålla att åtminstone faran är lika stor deraf som af att begagna ljus i högtidssalen.

I afseende på det utseende husets fräsida skulle få, hvilken i allmänhet icke mest visar sig för de besökande, blir det visserligen genom tillbyggandet af flygeln mindre vackert, men då behovet snart kommer att kräfva uppförandet af ytterligare en flygel och planteringar under tiden verkställas, tror jag icke att utseendet skall bli så synnerligen nedslående.

När nu i denna strid mellan olika meningar, som icke kunna enas om något förslag, flera personer, som om universitetets behof och fordringar ega den noggrannaste kännedom och hvilka icke kunna miss-tänkas för att icke hysa det varmaste intresse för universitetets bästa, sammanstämman i att något måste snart göras och anse antagandet af Kongl. Maj:ts förslag vara den enda möjliga utväg för att inom någorlunda kort tid göra vistelsen i biblioteket dräglig för dem, som der hafva befattning eller der söka undervisning och upplysningar, finner icke heller jag någon annan utväg än att bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit, och får med anledning häraf anhålla om proposition på bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Petre: Då jag inom Utskottet biträdt det förslag, hvartill Utskottet kommit, är jag skyldig att nu understödja detsamma.

Beträffande denna fråga har Utskottet detta år vidhållit samma åsigt, som det uttalade när densamma år 1872 förevar på grund af en motionärs framställning. Nästan alldeles samma förslag inlemnades då till Utskottet, hvilket äfven då erkände det stora behof, som förefanns för Upsala universitets bibliotek af vidgadt utrymme, äfvensom af värmeledning. Detta har äfven nu framhållits, men i afseende på festlokalen uttryckte Utskottet vid förra tillfället sina stora betänkligheter emot att, när en utvidgning af biblioteksbyggnaden erfordrades, densamma skulle fortfarande för ett sådant ändamål användas, då den lämpligare kunde begagnas för bibliotekets behof; och denna åsigt har Utskottet äfven nu uttalat. Jag ber att få i minnet återkalla den diskussion, som då fördes. Motionären uppträdde naturligen till förmån för sitt förslag och Utskottets åsigt försvarades af ordföranden på den afdelning af Stats-Utskottet, som behandlat frågan. Det är samma ordförande, som nu sitter kvar på afdelningen, men han har nu uttalat en motsatt åsigt och instämt i Kongl. Maj:ts förslag.

Nu har man anmärkt att åtskilliga olägenheter skulle uppstå om öfre våningen komme att användas till biblioteksrum, såsom att den vore för högt belägen, och att de boksamlingar, som här skulle förvaras, blefve allt för tunga. Deremot ber jag att få anföra, att Öfverintendentsembetet och den arkitekt, som bemälda embete afsändt till ort och ställe, hafva utredt, att dessa olägenheter skulle undvikas genom anordnande af hissverk samt föreslagit en plan för anbringande af läsrum och utlåningsrum på nedra botten hvarigenom man skulle få det vida bekvämligare än hvad nu är förhållandet. Att intet hinder

*Förelagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)*

Förelagen till-
byggnad vid
biblioteks-
huset
i Upsala.
(Forts.)

möter från den befarade svagheten hos husets murar har också blifvit ådagalagdt.

De olika åsigtterna i denna fråga röra sig väl egentligen om fest-salen bör bibehållas eller ej. Söker man taga reda på Universitetets egen åsigt härutinnan, stannar man derom i en viss tveksamhet. Konsistorium har tillsatt en komité, deruti äfven bibliotekarien deltog, hvilken komité så när som på bibliotekariens själf enhälligt ingått på det af arkitekten Stenhammar gjorda förslag om karolinasalens användande till biblioteksrum och i en af gårdagens aftontidningar förekom en insänd artikel af en medlem af universitetet, hvilken förordade det förslag hyartill Utskottet nu kommit. Konsistoriets äfvensom bibliotekariens åsigt om karolinasalens begagnande som festsal torde man kunna sluta till deraf att de helst öfverlåta åt kansleren ansvaret för ett medgifvande dertill. Deremot hafva ni nyss hört en annan ärad medlem af Akademien och representant på Norrlandsbänken uttala en motsatt åsigt. Det må då vara förlåtligt om Utskottet trott, att den ena åsigten kunnat vara lika så god som den andra samt att, om någon annan plats kunnat beredas för de akademiska festligheterna, meningarne skulle vara temligen eniga om olämpligheten af en vånings upp-låtande dertill i bibliotekshuset. Men hvar skall en lämplig festsal erhållas, frågar man. Jag är lika benägen som någon att vilja för-skaffa Upsala universitet en sådan, men tror icke att behovet deraf är så trängande som för ett ökad bokutrymme eller att det ej skulle kunna på annat sätt tillgodoses. Jag känner ej säkert men betviflar att universitetet i Lund, Kristiania och Köpenhamn hafva någonting likartadt med festsalen å Carolina och beträffande möjligheten att på annat sätt ersätta den. Uti samma tidningsartikel, som jag nyss tog mig friheten åberopa, har blifvit antydt att en festsal kunde tills vidare provisoriskt beredas såsom vid senaste studentmötet i Upsala. För min del tror jag att om, såsom här blifvit föreslaget, ett belopp, som i dessa tider kunde anses motsvara hvad Carl Johan skänkt till Carolina redivivas fullbordande, ställdes till studentföreningens disposition med vilkor att den i sin byggnad gjorde en festsal, som för universitetets behof vore tillräcklig, så behöfde den stunden icke vara långt aflägsen, da denna byggnad kunde företagas.

Man har väl sagt att universitetet bör icke förblandas med studentcorpsen och jag minnes att den värde motionären från 1872, som vi nu sakna i Kammarén, utbrast till följd af en sådan antydan i det då föreliggande betänkandet: »Är det så långt gånget att Upsala akademi, rikt doterad af vara framfarne stora konungar, nu skulle behöfva söka gästfrihet hos den studerande ungdomen? Det är väl möjligt att jag icke förstår att uppdraga den stränga skilnaden emellan akademien och den studerande ungdomen, hvilken jag föreställt mig betingat akademiens stiftande, men besynnerlig förefaller mig denna skilnad och utan den studerande ungdomen tror jag icke att festsalen behöfde hafva de dimensioner, som nu anses så svåra att på annat sätt erhålla.

Man har så väl inom denna Kammaré som inom Utskottet framställt emot Utskottets förslag att stora kostnader skulle derigenom uppkomma och att de för uppbyggandet af en ifrågasatt aula skulle uppgå till ett belopp, som af en ärad talare uppgafs utgöra 1,200,000 kronor.

Jag får erkänna, att om en sådan framställning komme till Riksdagen, äfven jag betvivlar att den finge understöd af Riksdagens majoritet. Likväl vill jag anmärka, att detta förslag omfattar vida mera än en festsal, nemligen nya och bättre föreläsningssalar, museilokaler m. m. Då det nu emellertid blott är fråga om en lämplig festlokal är det väl icke omöjligt att tänka sig universitetsbyggnaden afdelad så att densamma kunde först byggas såsom en afdelning för sig och att behovet af föreläsningssalar m. m. sedermera finge hvar för sig prövas.

*Förelägen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)*

Jag har vidare hört anmärkas att Utskottets förslag skulle lida i viss mån af formela brister och jag vill icke neka att man kan hafva skäl för en sådan anmärkning. När frågan förekom till afgörande inom Utskottet voro rösterna lika många emot hvarandra och då ett mera ridderligt än mildt öde tycktes leda ordförandens hand, då han tog undan den förseglade sedeln, så blef beslutet motsatt ordförandens åsigt. Till följd af denna utgång måste frågan återremiteras till afdelningen der Utskottets åsigt icke hade några försvarare. När nu ärendet från afdelningen åter öfversändes till Utskottet, tillät icke tiden att i formelt afseende göra det så fullständigt som måhända varit önskligt. Om man emellertid med någon välvilja läser hvad Utskottet föreslagit, så är väl den meningen oförtydbar, att Utskottet velat tillstyrka värmeledningens fullständiga anordnande i enlighet med det förslag som afser 3:dje våningens användande till bibliotekslokal. Skulle till nästa riksdag nytt förslag till byggnadens förändring i sådan riktning inkomma, så möter icke, så vidt Utskottets åsigt vinner bifall, något hinder att äfven dertill använda de medel som nu äro tillstyrkte, då någon rubbning i riksstaten ej derigenom behöfver ifrågakomma.

På de skäl jag nu haft äran anföra anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Herr Widön: Den siste talaren beklagade sig i slutet af sitt anförande deröfver, att den åsigt som vunnit majoritet inom Utskottet, hade vid remissen tillbaka till afdelningen icke blifvit så väl framställd och uppställd, som den hade bort blifva, derföre att afdelningen icke varit gynsamt stämd för den åsigt, som Utskottsmajoriteten omfattat. Då jag hör till denna afdelning vill jag tillbakavisa detta klagomål; de som hörde till majoriteten fingo nemligen full frihet att uppsätta utlåtandet, och afdelningen har dervid icke tillåtit sig att göra några förändringar, hvarken till försämring eller förbättring.

För öfrigt har det förnämsta skälet för denne talare att påyrka bifall till Utskottets förslag varit, att samma åsigt har varit omfattad af Utskottet och Riksdagen år 1872, då frågan var framlagd af enskild motionär. Med afseende derå ber jag att få ur en i Kammaren utdelad broschyr upläsa några ord som visa att frågan numera befinner i en helt olika ställning än då: Det heter der »Det dåvarande Statsutskottet erkände behovet både af utvidgning af bibliotekslokalen och af dess uppvärming; men emedan man ifrågasatte at» någon eller några af de i Upsala slott befintliga rum t. ex. den s. k. »Rikssalen,» skulle kunna lämpligen användas till solennitetssal, så framt icke behovet blefve afhjelpat genom den byggnad, som studentkåren är sinnad

Föreslagen till- att uppföra», ansåg Utskottet, att utvidgning af biblioteksbyggnaden icke byggad vid borde ifrågakomma, förr än utredning skett i hvad mån dess solennitetssal kan anordnas till läsesalar och bokrum.

bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

I afseende på användbarheten af rummen i slottet har sedan på Kongl. Maj:ts befallning en undersökning blifvit anställd, och har deraf visat sig, att någon lokal i slottet som i storlek kan jemföras med solennitetssalen i bibliotekshuset icke kan utan högst betydliga kostnader åstadkommas, och hvad studentcorpsen angår har dess byggnadskassa icke ännu hunnit den storlek, att den tilltänkta byggnaden under den närmaste framtiden kan komma till utförande.»

Efter den utredning som skett sedan 1872 har det således visat sig, att de förutsättningar, som hufvudsakligen syntes legat till grund för 1872 års Statsutskotts och Riksdags uppfattning, icke nu mera förefinnas. Jag kan således icke heller finna, att Riksdagen nu skulle begå någon den ringaste inseqvens om den omfattade en annan åsigt i hufvudfrågan än den som vid 1872 års riksdag gjorde sig gällande.

Det förslag, som af Kongl. Maj:t nu blifvit framlagd, afser afhjelpandet af den brist på utrymme som förefinnes vid biblioteket i Upsala medelst tillbyggnad af en flygel, och detta förslag står också i full öfverensstämmelse med den ursprungliga planen för byggnaden, ty då denna först uppfördes tänkte man att tillsätta flyglar till byggnaden. Nu är det visserligen så, att frågan för närvarande blott är om *en* flygel och att så länge endast denna kommit till stand utseendet ej kan blifva tillfredsställande. Men min tanke är, att snart nog behöfvat skall uppstå att tillsätta äfven den andra flygeln, och att då den ursprungliga planen på sådant sätt blifver utförd man ej skall hafva skäl att beklaga sig öfver bibliotekets utseende.

Den plan, som nu är framlagd, har vidare till syfte att förse biblioteket med behöflig värme medelst en värmeapparats anbringande i den tilltänkta flygelbyggnaden och ingen lär kunna bestrida, att icke detta göres med minsta kostnad i sammanhang med nybyggnad i öfrigt. Slutligen har det nu föreliggande förslaget allt ifrån början ständigt omfattats af bibliotekarien och för min del fäster jag synnerligt afseende derpå, emedan denne man icke haft annat syfte än att gagna biblioteket. Han har icke haft några bitankar hvarken på aula eller annat utan blott på bibliotekets vård och skötsel. Jag tror därför att det kan vara skäl att föredraga hans mening i detta hänseende framför andras, som tänkt mindre på bibliotekets bästa än på tillfredsställandet af andra bekvämligheter och behof.

Det har talats mycket om den eldfara, för hvilken biblioteksbyggnaden vore utsatt, men jag förmodar att bibliotekarien äfven tänkt på den saken, och af en föregående talare har också blifvit antydt, att med de försigtighetsmått, man iakttagit och kommer att iakttaga, det icke bör vara så stor våda i detta hänseende.

Det föreliggande förslaget har i min tanke framför hvarje annat, som hittills blifvit framställt, den förtjensten att på en gång lämpligast och billigast fylla det nuvarande behöfvat af värme för tjänstemännen i Upsala bibliotek och af ökad utrymme för boksamlingarne och deras behandling; och vågar jag därför vördsamt anhålla om bifall till hvad Kongl. Maj:t sålunda framställt.

Herr Nordenfelt, Leonard Magnus: Hvad först beträffar meningarna om denna sak i Upsala, så äro de mycket delade, det kan icke bestridas. Till mig hafva framstående män derstädes sagt, att man hellre borde afslå hela förslaget än bifalla Kongl. Maj:ts proposition. En ärad talare på norrlandsbänken har sett stora svårigheter uti att använda den blifvande studentbyggningen för afhjelpande af behovet af en festsal. Jag föreställer mig, att om universitetets konsistorium eller rektor kommer med 100,000 kronor i handen för att göra upp kontrakt på vilkor att få dispositionsrätt öfver en viss del af byggnaden, skall det icke blifva svårt att göra kontraktet bindande, så att man icke blifver beroende af ynglingarnes godtycke. Dessutom är domkyrkan en lämplig plats för promotioner och dylika solenna ändamål; och om plats begäres derstädes för sådant, lär det väl icke nekas. Nu säger man, att det torde dröja länge innan studentbyggnaden blifver färdig, men då studentcorpsen redan eger nära 200,000 kronor och derpå lägges ränta på ränta, samt andra tillskott tillkomma, så fördubblas kapitalet snart och byggnadens upförande torde således icke böra förläggas till en så långt aflägsen framtid, helst som den kan intecknas för nagon del af kostnaden. Hvad den stora aulan beträffar, så är det en sak, för hvilken jag icke kämpar: jag tror att det är en framtidstanke, som icke kommer till utförande under den nuvarande generationen. Min mening är att festsalen skall bibehållas till dess man får en annan, men att nu bygga så att man icke tänker på att använda 3:dje våningen till bibliotek, kan icke vara lämpligt.

Att eldfara lätteligen kan inträffa genom begagnande af rum i biblioteksbyggnaden för främmande ändamål, lär icke med fog kunna bestridas. Man kan icke sitta och föreskrifva, huru elden skall uppkomma, ty kunde man det, skulle aldrig nagon eldsvåda inträffa. Det är vanligen någon omständighet, som man förbiser, till exempel skurmadamer eller dekorationsarbetare, hvilka gå uppe om nätterna med ljus, hvarigenom eldfara lätt kan uppkomma.

Att tredje våningen kan med fördel användas till biblioteksrum, är för mig alldeles klart. Det yttre taket hvilat visserligen till en del på bjelklaget, men med valsade jernplåtar hvilka icke taga mera rum i hyllorna än en tunn bok kan man stödja det så fast man vill; det är en enkel sak. Att man nu vill på en så framstående plats göra en monumental byggnad till den grad anmärkningsvärd, som den här föreslagna, är särdeles förvånande. Man säger visserligen, att det synes icke från framsidan, men ingen, som besöker Upsala, lär underlåta att besöka Karolinaparken, Slottsbacken och Botaniska trädgården, och från alla dessa ställen skulle man se detta utmärkta prof på arkitekturens ståndpunkt i det 19:de seklet. I mina ögon är det afskyvärdt. Hela flygeln ser ut som en ladubyggnad och det blir icke mycket bättre om man bygger en flygel till, emedan taket i alla fall kommer att falla i ögonen emot trapphuset.

Utskottets förslag är i mitt tycke vida bättre än Kongl. Maj:ts. Utskottet vill afhjelpa behovet af en värmeledning och föreslår Riksdagen att säga: vi veta icke precis hvad den kostar, men vi anslå dertill 50,000 kronor. Alla andra förslag, som väckts, förtjena bättre att ytterligare undersökas och förbättras än det af Kongl. Maj:t gillade,

Föreslagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

särskildt kanslersembetets, som föll för att trappans vändplan icke öfverensstämde med våningarne. Men hvad hindrar att göra ett annat mötande trapphus med vändplan och derigenom få annexets våningar oberoende af trapphuset i hufvudbyggningen.

Jag tror icke att någon är rätt nöjd med Kongl. Maj:ts förslag, utom bibliotekarien. Nu sätter man synnerlig vikt på hans yttrande, men han har, som jag tror, sett saken ensidigt. Han får mycket bra arbetsrum, som äro afskildt belägna emot söder; men icke är förslaget bra för allmänheten och för böckernas flyttning och ej heller för husets uppvärmning. Jag tror att om man med allvar söker, så skall man finna en lösning af frågan, som skall förbättra husets utseende och göra det prydligare än det är — något som verkligen är behöfligt.

Då jag likvisst icke kunnat dela Utskottets mening, att frågan om utlåningsrummen och läsrummen kan uppskjutas, har jag i min reservation föreslagit, att man skulle bevilja en mindre summa för ifrågasvarande ändamål. Jag stannade vid denna siffra, emedan jag, i betraktande af 1873 års förslag, trodde att den skulle vara tillräcklig, men då det är möjligt att den större summan går åt, vill jag icke fästa mig vid denna minskning i summan. Hvad jag vill att man skall säga, är, att man beviljar penningar, men icke gillar planen. Riksdagen bör icke föreskrifva huru ritningen skall se ut, men den kan säga att den icke åtager sig något ansvar för det framlagda förslaget. Detta skulle man ju kunna säga i artiga ordalag eller, såsom jag i min reservation föreslagit, att Riksdagen vill »till anbringande af läsrum och värmeledning i bibliotekshuset i Upsala samt utvidgning af detta hus bevilja 142,000 kronor och deraf till utgående under år 1877 på extra stat anvisa ett belopp af 50,000 kronor.» Skilnaden emellan detta förslag och Kongl. Maj:ts är, att man strukit flygelbyggnaden och några andra ord, som hänvisa till Kongl. Maj:ts plan.

Jag anhåller om proposition på bifall till detta mitt förslag.

Herr Adelsköld: Då detta ärende förekom till behandling i Stats-Utskottet, röstade jag för Utskottets nu framställda förslag hufvudsakligast på grund af den eldfara, som ligger deri, att öfversta våningen i bibliotekshuset användes till fester och andra tillställningar, hvilket jag ansåg borde förekommas, då det gäller sådana oersättliga skatter, som uti biblioteket inneslutas. Under den diskussion, som här förevarit, har akademiska bibliotekets i Upsala historia ända till senare tider fullständigt afhandlats, och jag kan därför inskränka mig till att anföra min upfattning, att byggnaden från början antagligen icke var ämnad till festlokal.

Såsom bekant, var det meningen, att biblioteksbyggnaden skulle anläggas på den plats, der Stockholms nationshus nu är beläget. Men då grunden befans osäker, och då byggnaden skulle komma att ligga i nära granskap med en mängd eldfarliga trähus, befalde Carl XIV Johan vid ett besök i Upsala, att den skulle läggas på den dominerande plats, den nu intager öfverst på Karolinabacken, och skänkte ur egen kassa till densamma 36,000 R:dr banko. Biblioteksbyggnaden eller Carolina Rediviva består af en stor rektangulär byggnad, hvars tvenne nedre våningar begagnas till bibliotek och den tredje till fest-

lokal. Att detta från första början icke var meningen, torde kunna antagas deraf att trappan var ämnad att byggas mycket anspråkslösare och inne i huset, och det var först under den tjugutvåriga byggnadstiden som det beslutades att ett särskildt trapphus skulle upföras och trappan byggas i den monumentala stil som den nu eger, hvilket icke behöft ifrågakomma, om byggnaden uteslutande skolat användas till förvaring af böcker. Den tredje våningen består af ett i förhållande till bredden opropotionelt långt rum, nemligen 200 fot långt och 50 fot bredt, hvaraf äfven torde kunna slutas, att det icke från början var ämnadt till festsal utan till inrymmande af böcker. Detta rum är för öfrigt oinredt och har egentligen icke annat än tegelgolf, ty det dansgolf som nu finnes, lär, efter hvad mig är sagdt, tillhöra studentcorpsen. Väggarne äro hvitlimmade utan någon sorts dekoration, så att rummet icke just ser ut som en festlokal. För att emellertid vid högtidliga tillfällen afhjelpa denna brist upphängas flaggor, fanor och bjert målade pappersdraperier, och sålunda utstyrd, rikt upplyst och fylld af dansande ungdom, erhåller den i sig sjelf tarfliga lokalen onekligen ett festligt utseende. Att under sådana förhållanden, då salen är eklärad, eldfara kan vara för handen, tror jag att man måste erkänna. Jag påstår icke att denna eldfara är störst då festerna pågå, utan snarare före och efter desamma, då vårdslösa arbetare uppehålla sig der till och med om nätterna i och för salens dekorerung.

Under tiden efter 1841, då biblioteket byggdes och då antalet volymer uppgick till 75,000, har böckernas antal högst betydligt ökats, så att de nu utgöra ungefär 180,000 volymer utom ett icke obetydligt antal manuskript, som lära vara magasinerade; och utrymmet i de två våningarne är så trångt, att böckerna delvis stå i två å tre rader framför hvarandra, allt emedan man envist vidhållit tanken att hafva qvar festsalen i öfre våningen. Flera förslag till utvidgning af biblioteket hafva emellertid under tidernas lopp blifvit framställda. Vi hafva här bland andra hört omnämnas två sådana förslag, nemligen det af Kongl. Maj:t till innevarande Riksdag framställda och det som afser trapphusets förändring till bibliotek. Men här har icke varit omnämndt ett tredje förslag, som på Kongl. Maj:ts befallning af Öfverintendentsembetet uppgjordes 1872.

Jag vill nu först granska det förslag, hvarom nu egentligen är fråga, eller det som afser tillbyggnad af en flygel, och för hvilket utförande anslag af Kongl. Maj:t proponerats; man ber få fästa synnerlig upmärksamhet på, att detta förslag från början icke är Kongl. Maj:ts, emedan det tillkommit på konsistorii enskilda initiativ, då konsistorium 1852 uppdrog åt arkitekten Stenhammar att, med bibehållande af solenitetssalen till festlokal, uppgöra ritning till biblioteksbyggnadens utvidgning medelst tillbyggnad af den ifrågavarande flygeln.

Enligt denna ritning skulle utbyggnaden blifva 112 fot lång, 38 fot bred och 50 fot hög och bestå af 4 våningar, hvaraf källarvåningen skulle innehålla varmapparat m. m., bottenvåningen ett lärum, 30 fot i fyrkant eller 900 qv.-fot, 2 små kabinetter, 10 fot breda och 13 fot långa, samt för öfrigt bibliotek. Denna våning är afsedd att blifva 12½ fot hög.

Föreslagen tillbyggnad vid bibliotekshuset i Upsala.
(Forts.)

Förelagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

Entresolvåningen, $9\frac{1}{2}$ fot hög, skulle innehålla ett mindre och tvenne små arbetsrum samt för öfrigt bibliotek.

Tredje våningen skulle helt och hållet inredas till bibliotek och blifva $16\frac{1}{2}$ fot hög.

Entresolvåningen skulle, såsom ofvan är anfördt, blifva endast $9\frac{1}{2}$ fot hög, men är dertill hvalfd, hvilket ännu mera inkräktar på höjden, då hvalfven börja 7 fot från golvet och äro så massiva att de nästan kunna anses som bombfria. Hela golfarean för uppställning af böcker i alla tre våningarna utgör 6,936 qv.-fot.

Granskar man nu det af Öfverintendentsembetet 1872 på Kongl. Maj:ts befallning upgjorda förslaget, så finner man att detta afser att inreda den nuvarande solennitetssalen till läsrum, arbetsrum och bibliotek. Läsrummen skulle enligt denna plan förläggas i byggnadens midelparti midtför Karolinabacken, med en storartad utsigt öfver staden och landet, och på ömse sidor derom arbetsrum och kabinetter samt ytterst på bada sidor anordnas bibliotekslokaler. Såsom ofvan är anfördt, skulle bibliotekets golfarea i den ifrågasatta flygelbyggnaden blifva 6,936 qv.-fot. Enligt sistnämnda plan skulle golfytan blifva ej mindre än 16,000 qv.-fot. Vidare skulle läsesalen blifva 47×23 eller 1,081 qv.-fot i stället för 260 och arbetsrummen tillsammans 1,462 qv.-fot i stället för 900, de tvenne kabinetterna tillsammans 1,380 qv.-fot i stället för 260 qv.-fot, hvarförutom alla rummen skulle blifva $17\frac{1}{2}$ fot höga, en höjd som icke finnes i någon af våningarne i den tillämnade flygeln. När man gör dessa jemförelser och dervid finner den betydliga skillnaden i bekvämlighet vid de olika förslagen, enär såväl varmapparaten som läse- och arbetsrummen skulle komma att enligt Öfverintendentsembetets förslag ligga centralt, men efter konsistorii i flygeln, samt tillika får veta, att kostnaden för inredandet af solennitetssalen på ett sådant sätt, som jag haft äran nämna, skulle uppgå med värmeledningsapparat till 95,080, emot 162,000 kronor om flygel skulle komma till utförande, så visar sig, att en besparing uppstår af 66,920 kronor. Man brukar säga att siffor tala, men för min del tycker jag att ofvan anförda till och med ropa ganska högt.

Det har talats så mycket om den tillämnade flygelns utseende från arkitektonisk syupunkt, att jag derom icke behöfver yttra mig. Detta är dessutom, mine herrar, en smaksak; och som tycke och smak äro mycket olika, allt efter som skönhetsinnet utbildats eller ligger i dvala, kan den ene finna en byggnad mycket vacker, hvilken en annan anser afskyvärdt ful; huruvida det emellertid kan vara vackert att bygga ett långt och smalt och högt utsprång utan genomgående linier med hufvudbyggnaden och med olika höjd å fönsterna o. s. v., kan hvar och en sjelf bedöma lika väl som jag.

Af hvad jag här haft äran anföra framgår, att jag anser bibliotekets sannskyldiga nytta icke böra vika för ett envist fasthållande vid önskan att bibehålla festsalen i biblioteksbyggnaden, hvaraf dessutom måste uppstå en betydlig eldfara, hvars tillvaro kan bestridas men icke bortresonneras, och som, i händelse den nu framlagda planen kommer att godkännas, skulle fortfara i en ganska lång framtid. Jag måste således afstyrka bifall till uppförandet af den ifrågavarande flygeln och anser att ett nytt förslag till bibliotekets utvidgning bör framläggas, grundadt på tredje våningens användande till sitt egentliga ändamål.

Hvad beträffar värmeapparaten, får jag tillstyrka hvad Utskottet föreslagit. Hvar och en känner att papper är mycket litet värmeledande, och den tanken har möjligen föresväfvat Karolinas byggmästare, att, sedan böckerna under sommaren insupit värme, de skulle kunna bibehålla och utminutera densamma under vintern, hvarigenom uppvärmningsinrättningen icke erfordrades, ty i annat fall borde väl någon sorts värmeapparat från början inrättats.

Föreslagen tillbyggnad vid bibliotekshuset i Upsala.
(Forts.)

Nu är visserligen sant, att böckerna insupa värme under sommaren, men de tillegna sig deremot så mycket mera köld under de långa vintrarne och bibehålla denna envist under sommaren, så att en hvar, som någon längre stund uppehållit sig i Upsala bibliotek, säkert medfört ett obehagligt minne af den genomträngande kylan i salarne och under vistandet deruti inom sig tänkt: här är ingalunda godt att vara, ty här bo sannerligen gikt och reumatism. Och knappast kan man väl tänka sig något mera barbariskt, än att ett sådant bibliotek som det ifrågasvarande, der upplysningens rikaste skatter äro förvarade, ej för att ligga undandolda och onyttiga, utan för att tillgodogöras, skall sakna värmeapparat, och att i brist deraf såväl tjenstemännen som den kunskapsökande allmänheten skola utsättas för oundvikliga och obotliga sjukdomar.

Jag får således i sin helhet förorda Utskottets förslag, men kan icke neka, att vederbörande i Upsala kunna råka i ej så litet bryderi, om solennitetssalen skall ändras till bibliotek. Ty, mine herrar, frågan gäller att välja mellan den stränga Pallas Athæne och den leende lätt-draperade Terpsichore. För min del anser jag emellertid bäst, att de bada klassiska damerna skiljas åt ju förr desto hellre, för god husfrids skull, ty såsom man vet är Pallas Athæne svartsjuk och tål ej någon otrohet af sina dyrkare. Jag tror således att det vore bäst att låta gudinnan utan intrång herska i det tempel, den store konungen uppfört at henne i Karolinaparken, och låta den lättfotade, eldfängda nymfen flytta till något för henne mera passande ställe. Jag ber emellertid få säga att det ingalunda är min afsigt att, såsom det för husfridens skull lärer inträffat med Hagar, drifva henne ut i öknen — och icke heller kasta nymfen på gatan, utan tak öfver hufvudet — något sådant kan ej komma i fråga, utan jag vill bereda åt henne ett ganska anständigt och komfortabelt logis, ty jag föreställer mig, att herrar studenter med nöje skola inrymma en så älskvärd gäst i den tillämnade studentbyggnaden.

Såsom herrarne funnit af de förut anförda siffrorna, skulle en besparing kunna uppstå af ungefär 70,000 kronor, om solennitetssalen inrättades till läsrum oh bibliotek m. m. i stället för att uppföra en flygelbyggnad. Anslå dessa 70,000 kronor eller låt vara 100,000, ja till och med 150,000 kronor till utvidgning af den blifvande festsalen i studentbyggnaden, och jag är öfvertygad att, om så sker, såväl studenterne med tacksamhet skola emottaga bidraget, emedan de derigenom hastigare kunna realisera sin vackra afsigt, som att en festivitetslokal derigenom skall erhållas, hvilken icke har sin like i nordn och icke heller vid något af de öfriga skandinaviska universiteten. Jag föreställer mig också, att Terpsichore skulle finna det treffigare och känna sig mycket mera hemtam i denna nya präktiga lokal än i Carolina Redvivas ödsliga salar. Men skämt å sido! När man anlägger

Förelagen till byggnad vid bibliotekshuset i Upsala.
(Forts.).

bibliotek och muséer, söker man alltid att finna isolerade platser. Så gjorde Carl Johan, då han ändrade platsen för biblioteket i Upsala, så fick den goda smaken vika vid bestämmandet af platsen för biblioteket i Humlegården, och på samma grunder lades nationalmuseum isolerad och på en af vatten omgifven plats, allt för att så vidt möjligt är förekomma eldfara, och jag frågar eder, mine herrar, hvad man skulle sagt om den, som, då biblioteket i Humlegården byggdes, föreslagit att i detsamma inrymma en-festsal. Nu finnes emellertid en sådan i Upsala bibliotek och skulle fortfarande komma att finnas, om den ifrågavarande flygeln byggdes, och jag anser, att lika obetänksamt och oförsvärligt som det hade varit att inrätta en festsal uti biblioteket i Humlegården, lika origtigt är det att hafva en sådan uti biblioteket i Upsala. Jag yrkar således bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Ekman, Carl: Om den fråga, som nu föreligger till behandling, verkligen låte sig så lätt lösas, som den föregående talaren trott, skulle vi icke länge behöfva sysselsätta oss med öfverläggningen om densamma. Men det finnes två viktiga omständigheter, som han alldeles förbisett. Den ena är det anspråk, som universitetet eger på den nu uti biblioteksbyggnaden befintliga solennitetssalen, och den andra är, att det star temligen mycket i framtiden, när studentcorpsen kan få en byggnad åt sig uppförd, äfvensom huruvida det någonsin kan komma att öfverensstämma med studentcorpsens intresse och icke komma att öfverstiga dess krafter att uppföra denna byggnad så, att deri kan blifva inrymd en sal, som motsvarar de anspråk, som den nuvarande solennitetssalen tillfredsställer.

Såsom Kammaren behagade finna af de detta betänkande bifogade reservationer, har jag varit bland dem, som ansett, att denna fråga bäst skulle kunna lösas genom ett bifall till Kongl. Maj:ts föreliggande proposition, och då jag nu förordar denna proposition, vill jag taga mig den friheten att med några ord vända mig till de talare i Kammaren, som härutinnan varit af olika mening. Den talare, som började att framställa anmärkningar mot Kongl. Maj:ts proposition, yttrade, att detta skedde af värma för den fråga, som nu är under Riksdagens behandling, och bad Kammaren vara öfvertygad derom, att det icke var något annat än ett lifligt intresse för saken, som föranledde hans yttrande. Jag är fullt öfvertygad derom. Detta värma intresse för frågan har gifvit sig tillkänna under många föregående år, då han gjort allt, som kunnat göras för att söka än vidare ytreda denna fråga, så att den skulle tydlig och klar föreligga för Riksdagen. Utredningen har nu endast ledt dertill, att det bör hafva blifvit rätt klart och tydligt för alla, att det första förslaget, som framstälts, är just det bästa, emedan det är det förslag hvartill vi återkommit. Jag skulle mycket beklaga om hans motstånd mot den Kongl. propositionen, hvilket motstånd betingats af hans sinne för det sköna, skulle leda dertill, att denna fråga, som länge stått på dagordningen, ännu en lång tid skulle befinna sig på densamma. Vi måste väl erkänna, att det är ett trängande behof att skaffa biblioteket i Upsala ökad utrymme för dess böcker och att för de tjenstemän, som sysselsätta sig med vården af detta bibliotek, ställes så till, att lokalerna blifva uppvärmda, så att

tjenstemännens helsa icke behöfver prisgifvas. Det är mycket olyckligt, att genom ett tidigare beslut uti samma byggnad, der dessa dyrbara bokskatter bevaras, skall finnas en solennitetssal. Jag medgifver detta gerna, i synnerhet när den begagnas till fester, hvarvid eklärering måste användas, hvilket möjligen kan leda till eldfara. Men det har här blifvit upplyst, att sådana försigtighetsmått i allmänhet vidtagas vid dessa tillfällen, att eldsolyckor böra derigenom vara aflägsnade. För öfrigt vill jag hoppas, att den tidpunkt icke må vara så långt aflägsen, då det kan lyckas för Upsala studentcorps att hafva sammanbringat så stort belopp, att den kan uppföra en egen byggnad, och när denna tidpunkt inträffar, blir det också, efter mitt förmenande, möjligt att motsätta sig dessa fester, som ske på aftnarne. Sådana fester kunna då lämpligare hänvisas till denna studentcorpsens byggnad. Då återstå icke några andra fester än sådana, som kunna ega rum vid dagsljus, och att dessa hållas i biblioteksbyggnaden kan icke för bokskatterna medföra någon fara. Men efter jag har talat om studentcorpsens plan att söka åstadkomma en byggnad för sig, bör jag icke underlåta att nämna, hvad som vid förfrågningar blifvit mig meddeladt, nemligen att det ännu icke lyckats studentcorpsen att få ihop ett högre belopp än omkring 180,000 kronor, äfvensom att den byggnad, som skall tillfredsställa studentcorpsens behof, antagligen icke skulle kunna uppföras för ett mindre belopp än 5- à 600,000 kronor. Det är således en icke obetydlig skilnad emellan den summa, som finnes, och den, som för ändamålet erfordras, hvarföre det torde komma att atgå en icke så liten tid, innan denna summa blir samlad. Om då under tiden bibliotekets utvidgning skulle hafva fortgått på samma sätt som hittills — det har nemligen blifvit upplyst, att 1841—1876 böckernas antal ökats med omkring 100,000 volymer — samt det skulle dröja några tiotal år, innan studentcorpsens byggnad blefve färdig, torde biblioteket hafva fått ytterligare 100,000 volymer. Om man således nu bifölle Kongl. Maj:ts proposition att uppföra en flygel, sa torde vid den tid, när solennitetssalen i biblioteksbyggnaden kan undvaras vid sådana tillfällen, då jag tror att en ersättning skulle kunna erhållas i studentcorpsens nya byggnad, just den tidpunkt vara inne, då flygelbyggnaden är otillräcklig för att inrymma mera böcker, utan den nuvarande solennitetssalen behöfver inredas till biblioteksrum. Det mål, som jag således i likhet med opponenterne gerna skulle vilja en gång se uppnådt, nemligen att hela denna byggnad måtte få användas uteslutande för biblioteket, det målet tror jag vinnes just på den väg, som Kongl. Maj:t nu föreslagit, att man nemligen för tillfredsställandet af det för handen varande behofvet uppför en flygelbyggnad och, när en gång Upsala studentcorps kunnat få medel samlade för att uppföra sin byggnad, dit åtskilliga fester, som nu hållas i biblioteksbyggnaden, då kunna öfverflyttas, då tager denna solennitetssal i anspråk för att der uppsätta de ökade bokskatter, som under tiden tillkommit.

Man har talat åtskilligt om att den föreslagna flygelbyggnaden skulle blifva så vanprydande. Derom kunna ju åsigterna vara mycket olika. Jag kan just icke säga, att det blir vackert, men jag tycker, att byggnaden såsom den nu är icke heller är vacker och att den, såsom den enligt förslaget skulle blifva, är föga mindre vacker än såsom

*Föreslagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)*

Föreslagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

den nu är. Detta är i alla fall efter min uppfattning af långt mindre vigt, än att det blifver så anordnad med biblioteksbyggnaden, att den verkligen kan göra allt det gagn, som med densamma åsyftas, och att icke de tjenstemän, som sysselsätta sig med vården af biblioteket, blifva till sin helsa förstörda genom vinstandet i ouppeldade rum. Detta senare har Utskottets majoritet velat undanrödja genom anbringandet af en värmeapparat. Den ledamot af Utskottet, som egentligen har åstadkommit detta Utskottets beslut, har redogjort för atskilligt, som tilldrog sig vid förhandlingarne inom Utskottet, när denna fråga der förvar, och han har sagt, att de skäl, på hvilka Utskottet stödt sin framställning, icke voro sådana, som han hade önskat dem, hufvudsakligast derföre, att inom den afdelning, som behandlade frågan, det icke fans någon målsman för den åsigt, som blef Utskottets beslut. Detta är visserligen sant, men, efter mitt förmenaude, hade det varit deras skyldighet, som åstadkommo beslutet, att för detsamma uppställa sådana skäl, att man i dem kunnat finna stöd för den mening, man velat hafva fram, och jag finner dessa skäl bra svaga. Egentligen har Utskottets majoritet förklarad, att Utskottet icke har kunnat säga, att något af de andra förslag, som blifvit framställda, skulle ega något företräde framför Kongl. Maj:ts, men, säger Utskottet, sannolikt skulle det väl ändå, om man fortfarande sysselsatte sig med denna fråga, lyckas finna på något annat sätt för ändamalets vinnande. Det är således för den möjligheten att kunna utfinna något annat och bättre sätt, som Utskottets majoritet velat uppskjuta frågans afgörande till en obestämd framtid. Och på hvad sätt gör Utskottet detta? Jo, Utskottet tillstyrker, att Riksdagen skall bevilja ett belopp af 50,000 kronor för en värmeledning. Men hvar skall denna värmeledning läggas? I midtelpartiet eller i ena ändan eller hvarest, på det att icke denna byggnad måtte blifva så anordnad, att den sedermera hindrar det återstående byggnadsarbete, som fordras för att få biblioteksbyggnaden för sitt ändamal fullt lämplig? Jag vågar för min del betvifva, att ett sadant beslut, som det Utskottet här förordad, kan, i fall det äfven skulle blifva Riksdagens, leda till någon åtgärd från regeringens sida. Åtminstone skulle jag, då jag ser den ärade chefen för Ecklesiastikdepartementet nu här närvarande, anhålla att till honom få ställa den frågan, huruvida han anser det vara möjligt för Kongl. Maj:t att, i händelse Riksdagen lemnade sitt bifall till hvad Utskottets majoritet föreslagit, åstadkomma någon uppvarmning i bibliotekshuset.

En annan omständighet, som majoriteten icke heller beaktat, är, att den föreslagit ett belopp af 50,000 kronor för en värmeledning; men af handlingarne i frågan är ådagalagdt, att värmeledningen kostar minst 55,000 kronor; och vidare är ådagalagdt, att då man börjar att röra i en gammal byggnad, kan det icke stanna vid det belopp, som är beräknadt för sjelfva värmeledningen. Något hvar vet också, att då man skall sätta in en värmeledning i ett hus, det icke stannar blott vid att sätta in värmeledningen, utan det fordras en hel mängd andra arbeten, som icke utan stor kostnad kunna åstadkommas. Efter allt hvad jag funnit, skulle ett bifall till hvad Utskottets majoritet tillstyrkt för närvarande icke alls leda till det åsyftade målet, utan blott föranleda, att frågan blir ytterligare uppskjuten till ett kommande år. Då

jag anser det vara af vigt, att denna fråga nu en gång måtte komma till en lösning; och då jag icke tror, att det kan vara lämpligt, att Riksdagen sysselsätter sig med att uppgöra plan, huru en byggnad skall konstrueras, utan detta bör aligga de vederbörande, som hafva den närmaste vårdn sig anförtrodd af boksamlingen, för hvilken byggnaden är afsedd; och då jag anser, att hela ansvaret bör stanna på regeringen, som har framlagt förslaget, tager jag mig friheten att på dessa skäl yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

*Föreslagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.).*

Herr von Ehrenheim: Då jag med tillfredsställelse sett den Kongl. propositionen i den punkt, som nu är föredragen, anhåller jag också att derom få säga några ord. En af de förnämsta anledningarne till min tillfredsställelse är den, att genom den lösning af frågan, som Kongl. Maj:t föreslagit, aflägsnas för en mycket lång och obestämd framtid anledningen att till bibliotek använda den öfversta våningen på Carolina Rediviva, ett användande som redan förut blifvit föreslaget och som utan tvifvel, da behofvet af ökad utrymme för biblioteket är öfverhängande, också måste komma att anlitas, i fall den nu gjorda framställningen afläslas. Ett användande af öfversta våningen till bibliotek skulle dock utan tvifvel föra med sig ett förstörande af den stora monumentala trappuppgången, en uppgång, som ingen, som sett den, och ännu mindre den, som der hört den härliga studentsången, skulle vilja taga bort. Jag säger, att det skulle inträffa, och jag stödjer det derpå, att ett förslag att använda största delen af detta trapphus till läsrum och andra lokaler redan blifvit framställt och vunnit en, om ock ytterst ringa, majoritet i konsistorium. Jag säger det vidare derföre, att om den öfversta vaningen af biblioteksbyggnaden blir bibliotek, finnes icke vidare skäl att behålla en så stor trappuppgång, som nu finnes, och då förlorar den väsentligen, om den upphör att hafva någon praktisk betydelse, hvilket ju äfven är nödvändigt för ett monument i byggnadsväg. Man har emot bibehållandet af den öfversta våningen till festsal hufvudsakligen anfört, att det skulle vara förenadt med eldfara att der hafva fester. Det är ju också obestriddigt, men huru ofta komma dylika fester i fråga? Jag, som varit mycket i Upsala, vet, för min del, knappt, att det händer oftare än vid promotionerna; och då en fara så ytterst sällan inträffar, lär det icke vara omöjligt att vidtaga så utomordentliga åtgärder och försigtighetsmått för eldfara, att den kan nästan helt och hållet aflägsnas. Öfriga akademiska fester, som der hållas, äfvensom konserter o. d. ega rum vid dagsljus och medföra således icke någon fara i detta afseende.

Da så mycket blifvit yttradt i denna sak, vill jag inskränka mig att yrka afslag på Utskottets betänkande och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Mannerskantz: Efter allt det som, redan här är sagdt, borde jag kanske icke yttra mig i denna fråga, då jag hvarken i egenkap af vetenskapsman eller konstkännare kan anses vara kompetent till något omdöme; men då jag träder upp i Kammaren är det vanligen derföre, att jag af min känsla oemotståndligt drifves dertill, och jag har icke kunnat tillbakahålla den i detta fall.

Föreslagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

Det har alltid både gjort mitt hjerta varmt och upplyftat sinnet, då jag ej blott i vårt land utan äfven och ännu oftare i utlandet sett vackra byggnader, lagda på vackra platser. Det har värmt hjertat när jag sålunda sett naturen af konsten förskönad, men det har tillika lyftat sinnet derföre, att det visat för mig, att en gnista af den förmåga att skapa det som är skönt, som den store Skaparen ådagalagt i allt, hvad Han har gjort, äfven finnes hos människorna. Jag har sedan, ännu varm i minnet af min uppfattning af allt hvad jag sett skönt af natur och konst i förening på andra ställen, kommit till Upsala och der sett en byggnad ligga på en af de på samma gång mest vackra och betydelsefulla platser, som i vårt land kan uppvisas; men jag har då med en djup känsla af bedröfvelse funnit i Tessinernas land på denna plats oppe på höjden som beherskar den för sina värderika både minnen och minnesmärken utmärkta staden, vara lagd en sådan byggnad, som den nuvarande allt annat än vackra biblioteksbyggnaden, och jag har dervid tänkt mig det utomordentligt stora intryck, det skulle göra, om denna byggnad hade ett annat, sitt framstående läge mera värdigt utseende; men den har dock, sådan den är, åtminstone i någon mån imponerat på mig och troligen på de fleste, som kommit dit, derföre att den, oaktadt sin alltför stora enkelhet och sina felaktiga proportioner, dock har någonting storartadt i sitt uppförande på den högt belägna platsen. Nu kommer man emellertid och föreslår för oss att, på denna plats, som jag återkallar i hvars och ens minne. huru utomordentligt egnad den är att derpå kunna lata väl se bade något som är vackert, och något som icke är det, skall framställas en sammanställning af olika byggnader, hvilka lika en samling af skräpiga lador icke komma att stå i någon slags harmoni med hvarandra, utan der den ena linien bryter den andra på det med en sann formlära mest oförenliga sätt. Jag har visserligen icke studerat någon formlära, men så mycket sinne för formernas skönhet ligger hos hvarje människa nedlagdt, att ingen väl kan undgå finna, att en dylik skapelse, som den man vill att vi på ett sådant ställe skola lata få framstå, måste inom sig vara emot det skönas enklaste fordringar alldeles stridande. I en föregående punkt af detta betänkande har Kammaren beviljat ett högst betydligt anslag för att från Linköpings i öfrigt utmärkt vackra domkyrka taga bort några vanprydnader, som äfven jag med harm sett dervid vara fästade. Nu är det visserligen icke någon jämförelse emellan Upsala biblioteksbyggnad och Linköpings domkyrka, då den ena är lika ful som den andra är vacker; men just för platsens skull är det dock orimligt att der vilja lägga någonting så vanskaptigt som förstnämnda byggnad, med nu föreslagna tillsats dertill, skulle komma att blifva. Vanligen äro af arkitekter uppgjorda ritningar mycket vackrare än de sedan i verkligheten visa sig, och då kan man föreställa sig huru de nu tillämnade byggnaderna en gång skulle komma att se ut.

Herrarne hafva ritningen framför sig der på väggen, den är icke för vacker; och jag tror, att hvar och en som skulle gifva sin röst för dess godkännande, skall känna sitt hjerta fullt af uppriktig ånger, då han får se den nya flygeln uppförd, och gerna, likasom mängen gjort för tornet vid Linköpings domkyrka, lemna en frikostig skärf för att åter få den nedrifven.

Man säger, att tillbygget ligger på ena baksidan af huset, och därför icke gör någonting; sådana skräpvrår finnas ju bakom många andra stora hus. Ja, om denna byggnad låg nere i staden så att den med sina olika delar icke syntes, gick det väl an, men nu ligger den på en höjd, så att alla människor måste komma att se den; och då är det enligt min åsigt abderitiskt att låta någonting sådant få ske, som nu är ifrågasatt. Och hvarför skulle man göra detta? Jo, icke af annan orsak, än att en hop ynglingar skola någon gång hafva en tillräckligt rymlig lokal för sina danstillställningar att tillgå. Det må de gerna hafva, äfven jag sympatiserar med deras önsknings i sådant afseende; men det bör icke få ske på bekostnad af en byggnads utseende, som ligger på en sådan plats som denna, och med den fara att göra en förlust af oersättligt värde, som af andra talare blifvit omnämnd. Kunde man endast beqväma sig till att medgifva att denna solennitetssal, som för universitetet behöfves, icke nödvändigtvis skall finnas i samma byggnad som bibliotekslokalen, så löser sig frågan i ögonblicket; ty jag tror, att det sedan snart skulle visa sig hvarken vara svårt eller medföra allför stor kostnad att skaffa en sådan fullt tillräckligt rymlig sal i Upsala, blott vi skilja oss från tanken, att den skall vara kvar i biblioteksbyggnaden. Kostnaden för att inreda öfversta våningen i biblioteksbyggnaden till biblioteksrum är ju ock 70,000 kronor mindre än hvad som fordras för att uppföra denna tillbyggnad, som nu är i fråga, och således äfven ur synpunkten af denna besparing skulle man väl vilja företrädesvis antaga förslaget om öfra våningens inredning till bibliotek. Jag kan för min del icke finna annat än att, om man väger skälen å ena och andra sidan emot hvarandra, ega de tyngsta vigten, som tala för att taga bort solennitetssalen i öfversta våningen och förlägga biblioteket i den byggnad, som är ämnad till bibliotek. Men argumenten må i öfrigt vara huru som helst, så behöfver man blott kasta en blick på ritningen för att komma till den konklusion, att det är alldeles omöjligt att antaga densamma, sådan som den nu ser ut, och det måtte väl vara möjligt att hitta på något annat mindre vanprydligt sätt att lösa denna byggnadsfråga.

Om det behöfs derföre att, såsom här blifvit sagdt, Utskottet ej nog klart uttryckt sin mening, yrkar jag afslag på både Utskottets hemställan och Kongl. Maj:ts proposition, men jag nöjer mig hellre med Utskottets än med såväl reservanternes som Kongl. Maj:ts förslag. Bäst vore det måhända att uppskjuta hela frågan.

Herr Statsrådet Carlson: Jag beklagar, att jag, till följd af den svåra uppgiften, som det hittills icke lyckats mig att lösa, att vara på två ställen samtidigt, icke kunnat få höra denna diskussion i sin helhet. Af hvad jag hört har jag likväl funnit, att så mycket redan blifvit anfördt i ämnet, att det är en pligt att vara kort. Jag skall söka att uppfylla denna pligt.

Den första frågan är då den: hvarför är en sådan proposition som den ifrågavarande framlagd? Två stora behof hafva blifvit framställda, nemligen det af utrymme för bokförrådet och det af nödig värme för den i biblioteket arbetande personalen. Jag ber få tillägga, att det finnes ett tredje, som i mina ögon har en lika stor vigt, och det är att

*Föreslagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)*

*Förelägen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)*

liksom det för vetenskapen är nödvändigt, att det finnes ett förråd af dessa hjälpkällor och att de äro rikliga, lika nödvändigt är det, att detta förråd bearbetas och göres tillgängligt. Detta är föremålet för arbetet inom ett bibliotek, som består i upprättandet af förteckningar, lättande af tillträde för alla dem, som behöfva begagna bokförrådet, o. s. v. Om icke detta arbete kan fortgå, om icke tillträdet till biblioteket, så väl för att derifrån utlåna böcker som att på stället få begagna dem, blir underlättadt, allt efter som behofvet gör sig gällande, är detta bokförråd att likna vid ett dödt kapital, en skatt som icke begagnas. Det är detta behof, som skulle väsentligen afhjelpas genom den föreslagna flygelbyggnaden; ty biblioteket, sådant det nu är, har det felet att det för bearbetningen af bokförrådet knappt kan vara sämre anordnad och inredt än det för närvarande är. Dessa små utlåningsrum, skilda från hvarandra, dessa nästan obegagneliga läsesalar göra, att biblioteket ingalunda kan medföra det gagn, som det borde. Läsesalarne äro från hvarandra skilda; tillsynen är högst ofullständig; man kan knappt vistas der om vintern. Vid ett universitet, der ett bibliotek utgör hjertat af de materiella hjälpkällorna, är behofvet så stort att hemta underrättelse om hvad den föregående och närvarande tiden producerat, att sådana läsesalar öfverallt blifvit inrättade, och dessa salar äro vanligen stora, rymliga och lätt tillgängliga.

Nu skulle både den arbetande personalens och de tillträdessökandes behof vara tillgodosedt genom denna flygelbyggnad, emedan man derigenom kan göra en ändamålsenlig inredning och således erhålla åtminstone en del af denna byggnad, der man kan företaga de arbeten, som höra till ett bibliotek.

Vidare frågar man — och det bör man framför allt göra sig reda för — har denna solennitetssal, om hvilken så mycket talats, verkligen någon grund för sin tillvaro i denna byggnad? Är det icke en besynnerlig idé, att man fallit på den tanken att i ett bibliotekshus inrymma en högtidssal? Men då finner man, att vid upprinnelsen af förslaget att bygga ett sådant hus det behof, man i första rummet afsåg, i själfva verket var det af en solennitetssal. Ty den förra var inredd i den gamla Karolinabyggnaden vid domkyrkan, och denna byggnads olämplighet gaf anledning till uppförandet af det nya huset, hvori man sedan fann att biblioteket äfven borde hafva sin plats. Solennitetssalen är således der med lika mycken rätt som biblioteket. Jag tror icke man kan uppvisa ett läroverk, någorlunda väl försedt, som icke har en samlingssal, der lärare och lärjungar kunna komma tillsammans.

Är man således på det klara med det flerfaldiga behofvet äfvensom dermed, att samlingssalen icke kan med rätta från byggnaden aflägsnas, innan en annan kommer i stället, då synes mig, att hufvudfrågans besvarande icke har så stora svårigheter.

Man har emellertid invecklat frågan om bibliotekslokal med frågan om solennitetssal. Då säger man, att denna solennitetssal medför en så stor eldfara. Jag har hört, att derpå redan blifvit svaradt, att tillräckliga eldsläckningsanstalter vidtagits; men om de icke skulle finnas hafva varit tillräckliga, så kan man utan svårighet aflåta förbud att vid eldsljus begagna denna sal, och då är den svårigheten med ens undanröjd. Alla de högtidliga fester, akademien såsom sådan gifver,

hållas på förmiddagarne och behöfva således icke någon artificiell belysning.

*Föreslagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)*

Nu har denna fråga stått på dagordningen i elfva år, och under tiden har behovet befunnit sig i oupphörlig tillväxt. Ständigt växer biblioteket och ständigt växer begäret och behovet att anlita detsamma. Då nu alla myndigheter ansträngt sig under dessa elfva år för att utfinna alla de utvägar, som kunde finnas, för att fylla behovet, skulle då icke vara uttömdt det förråd af idéer, som erbjuder sig, då det gäller en så enkel byggnad?

Jag är tacksam för välviljan hos den reservant, som till Kongl. Maj:ts disposition vill ställa ett belopp för ändamålet utan att bestämma sättet för dess vinnande; men jag misströstar derom, att under tiden någon okänd genius skall uppenbara sig, för att gifva någon helt och hållet ny idé. Man har uppgjort flera planer, och jag tror det hafva varit riktigt, att man gjort alla dessa försök, emedan man derigenom undersökt alla utvägar för att fylla behovet, men hvart och ett sätt har befunnits hafva sina svårigheter. Att förlägga denna solennitetssal till student-corpsens byggnad kan man väl tala om; men den har samma fel som den undersköna Julia: hon fans icke till. Att lägga denna sal på Upsala slott är också föreslaget och undersökt; och i förbigående vill jag nämna i afseende på den beräkning, som gjordes af en talare, att hela anordningen af biblioteket och salen då endast skulle kosta 99,000 kronor, att dervid var utglömdt ett litet item, att nemligen kostnaden för en ny samlingssal, anlagd på slottet, för många år sedan är värderad till 66,000 kronor, och således mer än nu för biblioteket är föreslaget. Jag antager således, att man genom denna kretsgång af ständigt framkommande nya idéer slutligen funnit, att hvar och en af dem kämpar med stora svårigheter, och på det sättet har man återkommit till den första tanken, som tillika är den enklaste, och som har det för sig, att den ligger i byggnadens ursprungliga plan. Det är att bygga en flygel. Orsaken hvarföre den icke genast blef byggd var den, att biblioteket då ännu icke vuxit till det omfång, att den ansågs behöflig. Jag föreställer mig ock, att den enklaste utvägen, när en byggnad icke räcker till för sitt ändamål, är att tillbygga den samma.

Der möter då en invändning, som förekommer mig att hafva spelat en stor rol vid öfverläggningen, eller att denna flygelbyggnad skulle blifva vanprydande. Derom vill jag icke tvista; men hvad som för mig i detta hänseende varit afgörande, är det yttrande, Öfverintendentens-embetet senast afgifvit i denna fråga. I detta embete sitter dock — jag tror att det är erkänt — Sveriges störste arkitekt. Att han är utan skönhetssinne, har jag heller icke hört någon påstå, och han har likväl författat och underskrifvit det nämnda utlåtandet, deri det heter att, sedan så många utvägar blifvit försökta, och derest icke samlings-salen i biblioteket finge begagnas för bibliotekets räkning, Öfverintendentens-embetet ansåge »den enda återstående möjliga lösning af frågan ligga i uppförande af den från första början ifrågasatta flygeln». Öfverintendentens-embetet säger vidare, att »mot denna lösning af frågan i konstruktivt hänseende ej mötte något hinder», och yttrar slutligen följande ord: »vidkommande den i estetiskt hänseende gjorda anmärkning, att flygelns vinkel mot hufvudbyggnaden skulle under en lång

Förelagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

framtid komma att vanställa byggnaden i dess helhet, kan dervid erinras, hurusom *baksidan af huset ej framstår med anspråk på arkitektonisk formfulländning*, under det att för en hvar bör synas klart, att den föreslagna flygeln är ämnad att i framtiden erhålla sin motsvarighet vid byggnadens norra ända».

När således Öfverintendentsembetet icke finner något hinder för flygelbyggnadens uppförande deri att den skulle stöta skönhetsinnet, så tror jag, att man för det tvingande behovet här måste afse från de fördringar man skulle kunna uppställa i det skönas intresse.

Dertill kommer, att byggnadens omgifningar äro sådana, att de höga träden i närheten komma att borttaga utsigten till flygeln från de flesta hall, och att den enda sida, hvarifrån man skulle observera att den andra flygeln fattas icke är från stadssidan, utan från stadens omgifningar, Karolinaparken och kyrkogården.

Ett förhållande, som icke heller bör lemmas ur sigte, är att redan II ar förflutit sedan behovet af ett ökad utrymme för biblioteket först gjort sig gällande, och att, om Kongl. Maj:ts proposition nu bifalles, ännu tre år komma att förflyta innan denna flygelbyggnad blir färdig. Då har otvifvelaktigt biblioteket åter vuxit med 30,000 till 40,000 volymer; den tid är då icke aflägsen, när den andra flygeln kan komma att behövas, och då förmodar jag, att symmetrien blir fullt återställd. Nu är tillfälle, om denna flygel beviljas, att dit öfverflytta det väsentligaste och mest och oftast behöfliga af bibliotekets stora bokförråd, att i väl inrättade läsesalar begagna det samma och i tjenliga arbetsrum bearbeta det, och så kunde ett nytt tidskifte börja för bibliotekets utveckling.

Man får visserligen med tacksamhet erkänna, att Utskottet tänkt på *ett* af behoven, nemligen att icke arbetspersonalen må förfrysas. Till mig har i afseende derpå blifvit ställd den frågan, huruvida det är möjligt att åstadkomma husets uppvärmning på sätt Utskottet föreslagit? Detta är en svår fråga att besvara på stående fot och innan närmare undersökningar föregått; endast det kan jag säga, att jag ser stora svårigheter dertför. Ty äfven om summan är tillräcklig för att åstadkomma sjelfva värmeapparaten, återstår likväl lösningen af den svåra uppgiften huru apparaten skall anbringas. Skall den anbringas under trapphuset, så stå husets grundmurar så nära hvarandra, att utrymmet sannolikt blir för knappt; uppföres den åter i vinkeln mellan trapphuset och den öfriga byggnaden, så kommer skorstenen så nära bokhyllorna, att eldfaran blir större, icke mindre än den, som ansetts hota från solennitetssalen. Läger man den återigen utanför byggnaden, skulle den få sin plats ungefärligen der den föreslagna flygeln skulle ligga, och detta kan icke ske utan höjning af marken till ett slags kulle, som kanske icke heller blir så vacker; åtminstone begriper jag icke huru dager eljest skulle åstadkommas i källaren. Slutligen återstår för besvarande af en så beskaffad fråga en svårighet, som icke är den minsta, nemligen att man icke känner ändamålet med denna värmeledning. Hvad eller huru mycket skall den värma? Derom har Utskottet icke sagt något. Är det meningen att den skall uppvärma endast det nuvarande huset, då behöfver den ett mindre anslag. Men det är en möjlighet, att flygeln blir byggd eller att man uppför ett hus

bredvid, och då måste äfven det uppvärmas. Det är således en fråga som står i vida fältet, och då denna uppvärmningsfråga i allt fall står i så nära samband med frågan att för biblioteket bereda en ändamålsenlig lokal och en möjlighet att tillgodogöra dess skatter på ett sätt, som kunde fördelaktigt inverka på universitetets arbeten, hemställer jag, att, oaktadt de yttrade betänkligheterna, Kammaren måtte lemna sitt bifall till den Kongl. propositionen.

*Förelagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)*

Herr Hedlund: Man måste erkänna, att när en mängd myndigheter och lärde män under ett tiotal år låtit, under vidéernas kretsgång, sådana projekt framgå som dem, vi hittills haft tillfälle se i denna fråga, resultatet af deras forskningar icke varit det mest lyckliga. Det finnes också bland de röster, hvilka höjt sig för detta förslag efter den plan, som nu föreligger, ingen som icke betraktat den allenast sasom en »pis aller»; alla hafva insett dess olägenheter, men låtit sina betänkligheter vika för det tvingande behof, som här borde tillgodoses. Men hvaremot är det väl, som ytterst alla svårigheter studsas af en annan anordning? Så vidt jag kan finna, endast och allenast mot behofvet af den nuvarande solennitetssalen. Allting hänför sig till den frågan, huruvida den nuvarande solennitetssalen är oundgängligen nödig eller icke. Det har visserligen yttrats betänkligheter mot att använda den för bibliotekets ändamål, men dessa af en ganska svag beskaffenhet och icke af den bevisningskraft, att man kan antaga, att de skulle lägga något öofvinneligt hinder för en dylik anordning. Nej! argumentet har varit och är nödvändigheten af den nuvarande solennitetssalen. Då har redan blifvit erinradt, att, såsom solennitetssal betraktad, är väl denna sal det mest anspråkslösa rum mellan fyra väggar och tak, som finnes i Sverige, och att den näppeligen skulle, äfven med en ganska dyrbar ornering, kunna bringas att uppfylla ens de enklaste vilkor för en sådan sal. Men vare härmed huru som helst, säger man, ungdomen kan alltid samlas der och sammanträffa med sina lärare. Då frågar man sig, huru ofta förekomma väl sådana samqväm mellan ungdomen och dess lärare? Efter hvad man tror sig veta, söka hvarken lärare eller lärjungar så tätt dessa sammanträffanden, att man kan säga att de hafva något större inflytande på det goda förhållandet dem emellan. Det synes åtminstone hittills blott hafva varit i mera utomordentliga fall, som sådana påkallats, och då blir frågan först, huru vida icke dessa utomordentliga fall kunna ersättas på något annat sätt, och för det andra, om man skall för sådana sällsynta fall uppoffra en sak af ännu större betydelse? Hvad den första frågan angår, hafva vi lärt oss under den senaste sommaren att derpå finna en lösning, nemligen så, att man uppför en provisorisk byggnad. Det må vara att detta skedde vid ett sådant tillfälle som ett möte mellan de skandinaviska universitetens ungdom; men ingenting hindrar att anlita denna utväg äfven vid andra tillfällen, såsom för fester vid promotioner eller eljest, när människor komma till festliga samqväm med den akademiska ungdomen. Jag tror för min del, att, trots denna solennitetssal, det blir nödigt att vidtaga sådana åtgärder, och sådana provisoriska byggnader äro lyckligtvis icke dyrbara; de kunna åstadkommas för kanske mindre än ett års ränta på det belopp, som erfordras för det företag, hvilket här

*Förelagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)*

är i fråga. Men, invänder man, det förekommer andra tillfällen af så högtidlig beskaffenhet, att man icke kan för dem uppföra en provisorisk byggnad, t. ex. när den studerande ungdomen skall presenteras för sin konung. Ja, det är sant! sådana fall inträffa och böra ej lemnas utan afseende. Men jag hemställer om icke något af de större auditorierna i Upsala kunde begagnas för ett sådant tillfälle, eller åtminstone, om ett dylikt tillfälle är af den utomordentliga vigt, att andra och större intressen skola därför uppoffras?

Nu, säger man, frågan är ytterst pressande och därför bör den nu afgöras. Just därför att den är pressande, synes det mig, att man icke bör gå förbi den enklaste af alla åtgärder, eller att begagna det hus, som redan finnes; ty äfven om man börjar uppbygga detta annex, dröjer det lång tid innan de frusna lemmanne på amanuenserne kunna uppvärmas. Men skriker man genast till verket och gör sig till godo det frikostiga anslag, som Stats-Ütskottet tillstyrkt till värmeledning, bör det icke dröja lång stund, innan de, som arbeta inom dessa murar, skola kunna arbeta inom varma murar. För mig synes det vara alldeles klart, att, såvidt man icke lägger en så utomordentlig vigt på denna solennitetssal, att man anser, det allting därför bör uppoffras. den enklaste, ändamålsenligaste och hastigast funna utvägen är att använda solennitetssalen för biblioteket. Jag vill tillägga, att det då mahända förestår Riksdagen att bevilja ett större anslag till en annan solennitetssal, vare sig i form af en universitetets aula eller i sammanhang med uppförande af en studentföreningsbyggnad, och man har till och med förespeglat i det ena fallet, eller för en aula, en utgift på något öfver en million. För min del vill jag säga på förhand, att jag studsar alldeles icke tillbaka för denna million; vi äro vana att röra oss med millioner på andra områden och att der icke draga i betänkande att gifva flera sådana i årliga anslag för byggnader med långt mindre storartade ändamal än en aula vid Upsala gamla högskola. Behofvet af en sådan byggnad visar sig lätt, när man inträder i de föreläsningssalar, der ungdomen nu hemtar sitt vetande, hvilka stå der med sina minnen af Sveriges mest frejdade vetenskapsmän, hvilka der föreläst för Sveriges kunskapssökande ungdom, men också såsom minnen från en tid, då man icke hade ens de första anspråken på ljus och luft. Jag tror, att den studerande ungdomen i Upsala och Lund kan hafva behof af ljus och luft i sina lärosalar; därför studsar jag heller icke tillbaka för en sådan anläggning, när ett ändamålsenligt förslag dertill kan blifva framlagdt. Men om äfven en sådan aula icke skulle kunna vinnas, utan man måste låta sig nöja med en högtidssal i en studentföreningsbyggnad, så ser jag därför icke det hinder, som en af Upsala universitetets berömda lärare trott sig finna deri, att universitetet då skulle med hänsyn till denna sals begagnande blifva beroende af en studentförenings styrelse. Det behöfver icke inträffa; ty om Riksdagen beviljar ett större anslag för ett sådant ändamal, som en solennitetssal i en studentföreningsbyggnad, och studentcorpsen accepterar anslaget, kan Kongl. Maj:t dervid foga det vilkor, att denna solennitetssal må varda en *universitetets sal*, hvilken ställes till universitetsstyrelsens förfogande, oberoende af studentförenings styrelse.

Slutligen vill jag för min del varmt instämma i hvad en ärad talare, som hade ordet näst före den siste, yttrade, då han häfdade den sköna konstens kraf gent emot vetenskapens. Det är ingen smasak att uppföra monumentala byggnader, hvilka sedan stå såsom vittnen om sin tids osmak, och om baksidan af Karolinabyggnaden redan utgör ett sådant monument, så är det icke något skäl att vidare fortskrida på den banan, ty sådana monument rifvas icke ned så lätt, och de vittnesbörd, som de för en kommande tid utgöra om sin samtid, äro af så stor vikt, att vi icke böra oförsigtigt utsätta oss för dem.

Jag ber på det bevekligaste, att vetenskapen måtte fästa litet afseende äfven vid den sköna konstens kraf, och särdeles när, efter min lifliga öfvertygelse, lösningen af denna fråga, utan ett dylikt åsidosättande, är vida lättare än man föreställer sig, får jag för min del yrka afslag å Kongl. Maj:ts proposition och bifall till Utskottets förslag.

Grefve Mörner, J. O.: Med lifligt deltagande har jag åhört den framställning af bibliotekets tillstånd och behof, hvarmed den ärade Departements-chefen inledde sitt anförande i denna fråga. Jag vill ingalunda bestrida nyttan och det stora behovet af att biblioteket blir i möjligaste mån tillgängligt, så att dess rika skatter må tillgodogöras för den vetenskapliga forskningen, och det skrifna ordet, så vidt ske kan, genom beröringen med människorna göras lefvande och sprida sitt ljus bland allmänheten. Men just detta alstrar hos mig den tanken: månne det förslag, som från Kongl. Maj:t nu föreligge, är af den art, att derigenom det afsedda målet kommer att vinnas? Är det icke snarare att befara, att det mål, man vill uppnå, kommer att aflägsnas, om man vidtager en åtgärd, som visserligen är välment och väl äfven i någon mån gagnelig, men hvarigenom behovet icke fylles? Mig synes nemligen att anledning är frukta, att, derest man nu gör en så pass omfattande anläggning som den af Kongl. Maj:t ifrågasatta, under en längre framtid hvarje förnyad framställning om medel för förbättrade anordningar i detta hänseende skola mötas af det svaret: vi hafva ju helt nyligen anvisat betydliga medel för en anordning, som då sadet vara förträfflig och tillfredsställa behovet; skulle nu åter nya åtgärder vara nödiga? det är orimligt. Och nu, mina herrar, vädjar jag till dem bland eder, som åhört det anförande, deruti en föregående talare underkastade den ifrågavarande byggnaden och alla dess förhållanden en utförlig granskning, huruvida verkligen det mål, man eftersträfvat, kan anses vunnet derigenom, att man erhåller en större läsesal och i öfrigt några små arbetsrum, hvilka, om jag minnes rätt, icke hålla mer än 5 till 6 alnar i fyrkant? Mig synes detta på långt när icke kunna motsvara hvad som kan anses verkligen behöfligt. Dertill kommer, att dessa läse- och arbets-salar äro belägna i ena ändan af byggnaden. Det må vara, att de böcker, som mest och ofta behövas, komma att flyttas i närheten af flygeln, så vidt ske kan; men i allt fall blir dock den större delen af böckerna aflägsen i de stora salarne och således obehöfvig för dem som skola eftersöka böckerna, och då har man i ett viktigt hänseende icke verkat det goda man velat åstadkomma. Jag betviflar ingalunda, att man önskar det goda; men har man verkligen verkat för detta med den urskilning, att det icke snarare är att befara

*Föreslagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)*

*Föreslagen till
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)*

att derigenom det ännu bättre, som möjligen kan ernås, blifver fjer-
madt. Samme af mig nyss omnämnde talare uppgaf en plan till en
förändrad anordning af hela bibliotekshuset. Jag kan icke neka, att
denna plan syntes mig i väsentlig mån hafva företråde framför alla
de förslag, jag hittills haft tillfälle taga kännedom om, och jag måste
beklaga, om den icke förut blifvit noga begrundad af de myndigheter,
som hafva med fragan att göra. Jag saknar visserligen de insigter,
som äro nödiga, för att kunna fullt bedöma om denna plan kan verk-
liggöras. Men kan den det, och jag kan icke nu se något hinder därför,
så komme derigenom alla de nu öfverklagade bristerna att afhjelpas
på ett vida bättre, fullständigare och för biblioteket mera gagnande sätt,
än om Kongl. Maj:ts förslag bifölles.

Den arkitektoniska delen af frågan behöfver jag ej uppehålla mig
vid. Derom har redan tillräckligt blifvit taladt, och man behöfver blott
betrakta den förevisade ritningen för att i det afseendet komma till
samma resultat, som åtskilliga föregående talare. Att den föreslagna
flygeln ligger åt byggnadens baksida, skulle visserligen i någon mån
kunna hjälpa saken, om förhållandena vore desamma som i min ung-
dom, då platsen bakom biblioteksbyggnaden var närmast intill ler-
gröpar, sandhögar och i öfrigt akerjord; men nu är annorlunda och
platsen anordnad till en park, som icke är utan alla anspråk. och så-
ledes kommer väl byggnaden att skärskådas äfven från det hållet. Den
komme derifrån att te sig sasom ett sorgligt vittnesbörd om vår bygg-
nadskonst och skulle möjligen kunna tala för behöfvet af anställande
af en professor i arkitektur äfven vid teknologiska institutet, så att
täflan och förbättring arkitekterna emellan komme att ega rum.

Den väsendtligaste invändningen mot en annan anordning, än den
Kongl. Maj:ts föreslagit, har man hemtat från akademiens anspråk på
en solennitetssal. Men jag får ödmjukast fråga, hvilka anspråk har
akademien då för sitt bibliotek, och anser den sig icke hafva några
skyldigheter mot detta? Är det akademien likgiltigt om dess bibliotek
blir vardadt och utveckladt, och haller den mera på en solennitetssal,
som begagnas några få ganger om året, då frestas man till den tron,
att akademiens kärlek till biblioteket icke är så särdeles stor; man för-
vånas öfver vetenskapsmän, som hysa en sådan uppfattning, och man
skulle beklaga, om man nödgades mot deras vilja tvinga dem till detta
nyttiga användande af ett rum, som de vilja hafva helgadt åt nöjen
och ceremonier. Den gamla så kallade Karolinabyggnaden refs, om jag
minnes rätt, i slutet af förra eller början af detta århundradet. Hvar-
före det nya bibliotekshuset erhöll namnet Carolina rediviva kan man väl
förstå; att strö litet smicker kan vara frestande för en hvar, och äfven
akademier äro icke alltid fritagna från en sådan svaghet. Jag tror icke
att jag begär något misstag, om jag säger, att benämningen tillkom
sasom en hyllning at den utmärkte man, som då förde spiran i Sverige,
och som visserligen icke behöfde denna hyllning för att hans minne
skulle fortlefva. Men att man nu, derföre att ett sådant namn gifvits
bibliotekshuset, skall påstå detta hafva tillkommit egentligen för att
ersätta den gamla Karolinabyggnaden och dess troligen daliga sal, det
är något, som omöjligen kan ingå i mitt begrepp. Behöfvet af en so-
lennitetssal för akademien bestrider jag icke; men att detta behöf skulle

*Förelägen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)*

vara så tvingande, att därför både det sköna och det ändamålsenliga skulle uppoffras, det kan jag icke alldeles gå in på. Sjelf vistades jag icke mindre än 14 terminer i Upsala. Jag kom temligen ung dit, men dock icke så ung, att jag ju hade minne och iakttagelseförmåga. Under dessa 14 terminer, som min vistelse derstädes varade, fans icke denna solennitetssal, emedan biblioteksbyggnaden då ännu icke var inredd. Derunder presenterades jag jemte den öfriga studerande ungdomen för vår konung, och det gick mycket bra för sig, fastän solennitetssal saknades. Akademiska parentationer höllos äfven, hvilka voro mycket besökta; men det var ingen omöjlighet att komma in i de rum, der de höllos, och jag hoppas och tror, att dessa parentationer icke voro sämre, än de som hallas nu. Detta ofta framhållna tvingande behof af en solennitetssal kan jag saledes för min del ingalunda erkänna, ehuru jag visserligen icke har något emot, att en sådan sal må finnas och beredas, så snart tillfälle dertill erbjuder sig. Men då denna biblioteksbyggnad otvifvelaktigt måste anses vara afsedd först och främst för biblioteket, kan jag icke förstå, att man skulle uppoffra bibliotekets ändamal för solennitetssalen. Det är också taladt om den eldfara för biblioteket, som är förenad med denna solennitetssals bibehållande, och det är en sak, som vi icke skola lemna alldeles ur sigte. Man har visserligen sagt, att, då salen begagnas, så anbringas der stora kar med vatten och andra försigtighetsmatt iakttagas, för att skydda mot elden. Men om nu eld hastigt bryter ut och antänder de pappersmassor och fanor, som pläga utgöra salens dekorerings och som dölja den massa af numera otvifvelaktigt torrt trävirke, som fribeläget är framför väggarne, och vattenkaren för att släcka den troligen ganska häftigt uppblossande och måhända som en löpeld kring rummet farande elden, hvälfvas ut och vattnet strömmar på golvet, huru gar det väl då? Sannolikt på samma sätt, som man vid dylika tillfällen hört omtalas från andra håll, eller att den under liggande våningen blir genomdränkt af vatten, och då frågar jag, huru väl fara då böckerna, om de äfven undgå ödet att, för att räddas, af nitiske män kastas ut genom fönstren?

Skall jag nu välja mellan å ena sidan ett uppskof på måhända ett eller annat år, men som kan leda till en anordning, hvilken verkligt tillfredsställer bibliotekets behof, och å andra sidan att nu genast få en åtgärd vidtagen, som endast blir ett palliativ, då väljer jag hellre den utvägen att ännu någon tid, om oundgängligt är, gifva mig till tals, och huru svåra än dessa kalla rummen i biblioteksbyggnaden må vara, hafva vi dock haft glädjen bevittna, att en bibliotekarie uppnått omkring 80 års ålder. Dermed vill jag likvisst icke hafva sagt, att icke ett behof förefinnes af att i byggnaden anbringa en värmeledning; ty det behovet vill jag icke bestrida.

Man har talat om den monumentala trappan, som leder upp till solennitetssalen. Säsom pojke beundrade jag den visserligen; men jag får uppriktigt säga, att jag sedan sett många andra trappor, som varit fullt så vackra och vackrare och det i byggnader med mindre anspråk. Men om man nu vill anse trappan för ett monument, vet jag dock icke någon anledning, hvarför man icke skulle kunna få behålla sin trappa äfven om salen inredes till biblioteksvåning. De, som skola besöka biblioteket, må gerna gå upp för trappan, sådan den är, och jag kan

Förelagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

icke förstå hvarföre det skulle vara nödigt, att i stället för *en bred* göra *två smala* trappor, lika litet som jag kan föreställa mig att trappan skulle behöfva förstöras för värmeledningen.

Tiden är långt framskriden, och litet hvar torde redan hafva hunnit stadga sitt omdöme. Jag har blott velat uttala min åsigt, icke derför att jag tror att, om Kongl. Maj:ts proposition går igenom, man i framtiden skall bry sig om att forska i riksdagsprotokollen om hvem som talat för eller mot den, utan vi få väl gemensamt bära den större eller mindre ära, som kan vara att skörda af ett dylikt beslut, oberoende af hvad hvar och en enskild här yttrat; men jag har ansett mig berättigad att inför samtiden nedlägga min protest mot hvad som här är, säkerligen i den största välmening, föreslaget, men som för mina ögon syntes särdeles olämpligt.

Herr Wennerberg: Sedan jag förra gången hade ordet, hafva synnerligen värdefulla anföranden blifvit gjorda såväl för som emot den nu ifrågasatta flygelbyggnaden. Bland de senare voro tvänne af Kammarens mest byggnadsskicklige män, hvilka båda ogillat det förslag, som blifvit af Kongl. Maj:t framställt. Den ene af dem vederlade hvad en föregående talare yttrat i fråga om faran för eldsolyckor; och jag tror, att han derunder tillräckligt visade, att en sådan fara ingalunda är att ringakta, om Karolinasalen fortfarande användes till solennitetssal. Man har invändt, att sådana försigtighetsmått likväl kunna vidtagas, att faran derigenom inskränkes till en ganska ringa och sällan förekommande. Men låt också vara, att den kan göras liten, så är det dock erkänt en fara; och att den icke återkommer ofta, kanske blott hvar tredje år, lär icke mycket hjälpa, om något olyckligt då skulle inträffa. Då den således finnes, och då vidare erkännas måste, att en solennitetssal i biblioteksbyggnaden ingalunda är med bibliotekets ändamål öfverensstämmande, så måste jag, på samma gång jag icke kan annat än erkänna det förtjenstfulla deri, att Kongl. Maj:t framlagt ett förslag att lösa denna långvariga fråga, vidhålla min åsigt, att hvarje förslag, som utgår från att i denna byggnad för- ena två så olika föremål som bibliotek och dans, icke är sådant, att det bör antagas, i synnerhet under den hoppackade boksamlingens nuvarande stora och hastiga tillväxt.

Då jag förra gången hade ordet, yttrade jag mig icke om det vackra eller fula utseende, som den nu föreslagna tillbyggnaden skulle erbjuda. I detta afseende har sedermera en ledamot af Kammaren uttalat sig med synnerlig värma, och jag instämmer för min del fullkomligt med honom i hans åsigt om den ovanliga fulhet, som denna flygel skulle åstadkomma på den upphöjda plats, der Karolinabyggnaden ligger. Det är nämndt, att en sådan flygelbyggnad likväl hörer till den ursprungliga planen för biblioteksbyggnaden; men dervid är först att iakttaga, att denna plan upptager 2 flyglar, hvarigenom alltså en nödig symmetri är tillgodosedd, dernäst att denna ursprungliga plan blifvit nästan omöjliggjord, sedan det i denna plan *icke* ingående trapphuset tillkommit och tudelat det annars tillräckliga utrymmet mellan de båda påtänkta flyglarne. Skulle nu dessa uppbyggas blefve distanserna mellan dem och trapphuset för små, de vid dem belägna

rummen mörka och troligen äfven fuktiga. Men — så har man frågat — om icke en flygel uppbygges, »hvar skall då värmeledningen läggas? Kanske i trapphuset? Och hvad skall den då värma?» — Naturligtvis hela biblioteket. Snarare ville jag göra samma fråga, om värmeledningen förlades till flygeln. Derifrån skulle värmen troligen endast med svårighet kunna tillbörligt förbredas till de aflägsna salarne i norra delen af byggnaden. Förlagd under trapphuset och med rörledningar utgrenad till alla håll skulle värmeapparaten helt visst verka fördelaktigast, ett förslag, hvilket Öfverintendentsembetet också gillat 1872 och som i dess helhet, enligt min åsigt, är det antagligaste af dem, som tagits under ompröfning.

*Föreslagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)*

Till förman för det nu gjorda förslaget har blifvit anfördt ett yttrande af en person, vid hvars omdöme man i detta fall måste fästa mycken uppmärksamhet, nemligen professor Scholander. Men jag ber att dervid få göra ett par anmärkningar. Hans anförande börjar med ett viktigt *om*: *om* man icke vill använda festsalen till boksal, torde väl ingenting annat återstå än flygelbyggnaden. Detta talar således icke emot min åsigt, då jag vill, att salen icke fortfarande skall användas till solenitetssal. Vidare påstås, att den bakre sidan af biblioteksbyggnaden aldrig varit afsedd att hafva något synnerligt arkitektoniskt värde. Under de orden läser man ganska tydligt erkännandet, att ful är den sidan och fulare kommer den nog att blifva genom flygeln. På denna sida ligger emellertid en mycket besökt park, och i närheten uppstiger det ena ansenliga huset efter det andra, så att jag tror mig kunna påstå, att lika många, som se huset från staden, snart också få se det från detta håll, och så har man från en af de vackraste platserna i vårt land fått hålla till godo med en af dess fulaste monumentala byggnader.

Jag ber nu att med några ord få vända mig mot de skäl, som reservanterne anført för sin åsigt. De säga till en början: »Enligt båda de andra förslagen skulle nemligen, åtminstone framdeles, husets tredje våning komma att användas för bibliotekets behof, hvilket otvifvelaktigt ej skulle kunna vara annat än olämpligt i betraktande af de olägenheter, som måste vara förenade med att i en så högt belägen våning inrätta lokaler, afsedda att inrymma böcker.» Detta innebär dock icke någon verklig svårighet; ty genom den sakkunnige person, hvars auktoritet jag nyss åberopade, är det redan känt, att den behöfliga förbindelsen lätt skulle kunna åstadkommas genom vindeltrappor och hissverk; och om jag vidare från samma våning, der utläningsrummen äro, anbringa en liten telegraf eller vanlig guttaperchaledning till öfre våningen, kan man med lätthet kommunicera sig med de deruppe tjänstgörande personerna och inom få ögonblick få ned de begärda böckerna. Så går man redan till väga vid åtskilliga bibliotek i utlandet. Vidare säga reservanterne, att böcker, »sasom allmänt bekant, hafva en särdeles betydlig tyngd», som Karolinasalen ej skulle vara i stånd att uppbära. Ja! det är visserligen sant, att mycket böcker hafva en rätt betydlig tyngd; men man kan också säga, att de icke hafva det; det beror på, *hur* de fylla ett rum och med hvilka andra tyngder boktyngden relativt jemföres. Det vanliga sättet att pröfva hållbarheten och fastheten af golf och broar plägar vara att låta ett regemente i

*Föreslagen till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)*

marschtakt, d. v. s. i en viss rytm passera deröfver. Jag tror då för min del, att den ifråga varande salen redan stått sitt prof ganska bra under de många och talrikt besökta baler, som der hållits, då flere hundrade par valsande väl pröfvat golfvets bärighet grundligare än flere tusen stillastående volumer förmå göra. Har det stått ut med de förra, nog står det således ut med att bära de senare. Man har äfven trott, att det för sådant ändamål åtminstone skulle behöfvas rätt betydliga förstärkningar, och om så fordrades, så kunde det ju låta sig göra; men efter hvad jag varit i tillfälle att höra, är huset så solidt, att der för detta icke behöfvas några särskilda anordningar. Slutligen säga reservanterne, att »ett bifall till Utskottets förslag onekligen skulle leda till betydligt ökade kostnader, genom föranskaffande af annan solennitetssal, hvartill Riksdagen icke då torde kunna undandraga sig att anslå nödiga medel.» Detta är sant, och jag vill gerna tro, att Riksdagen förr eller senare, om Karolinasalen skulle inredas till bibliotek, skall finnas benägen att lemna nödiga medel till en solennitetssal för universitetet; och det skulle vara mig en synnerlig glädje, om dessa medel gafves temligen rundligt. Det torde dock böra anmärkas, att den beräkning, som blifvit härför uppgjord till öfver en million, är alltför anspraksfull och lär väl icke hafva någon utsigt att af Riksdagen antagas, helst da vi erinra oss de solennitetsbyggnader, som finnas vid de öfriga nordiska universiteten.

Fran statsradsbänken hördes nyss ett mycket viktigt yttrande, som mahända kunnat göra mig benägen att gifva med mig, om jag icke vore så bestämdt emot Karolinasalens användande till högtidssal. Det var, att ett bestämdt förbud skulle utfärdas mot att der hålla fester vid ljus. Derigenom komme väl dock först och främst en stor del af de vackraste festerna att försvinna; vidare torde det väl icke vara fullt att lita på, att man icke inom en mera eller mindre afägsen framtid åter inkomme till Kongl. Maj:ts eller kansleren med anhållan om en tillfällig dispens från förbudet och finge en särskild tillåtelse, såsom hittills skett; och sedan skulle det icke förvåna mig om det efter en 10 eller 20 år åter blefve regel att medgifva hvad som till en början med någon svårighet blef beviljad.

Men under alla de beräkningar, förslag och antaganden man i denna sak gör, fäster man dock icke tillräckligt afseende vid det i min tanke så viktiga förhållandet, att af denna till universitetsbiblioteket upplåtne byggnad i närvarande stund icke fullt två tredjedelar användas för bibliotekets ändamål. Biblioteket eger ungefär 180,000 volymer, och det rum, som icke är begagnadt, skulle efter ungefärlig beräkning kunna rymma omkring 100,000. Detta är så ansenligt, att, om det sålunda befintliga utrymmet begagnades, blefve ju Riksdagen fri från andra omkostnader än dem, som behöfdes för inredningen, hvilket ginge till en jämförelsevis obetydlig summa.

Det har redan blifvit nämnt, hurusom antagandet af Öfverintendentsembetets förslag af ar 1872, skulle medgifva en besparing af nära 70,000 kronor. Jag vill dock här icke så mycket fästa mig vid denna besparing, enär jag är för min del öfvertygad, att Riksdagen skall förr eller senare på Kongl. Maj:ts framställning bevilja de anslag som erfordras för att bereda rikets förmämsta bokförråd ett tillräckligt utrymme.

Jag instämmer vidare i hvad en ärad talare nyss yttrade, att det icke är nog med att böcker finnas, de böra äfven vara på sadant sätt ordnade, att de kunna med fördel begagnas, och medger att så för närvarande icke är förhållandet i Upsala. Då det således är angeläget, att något göres för att vinna detta ändamål, och, så vidt som möjligt, det ändamålsenligaste, tager jag mig da friheten att bedja Kammarens ledamöter betrakta det här föreliggande Öfverintendentsembetets förslag af år 1872, som utvisar den vackraste plan till en fördelning af bok- och läsesalar, utlåningsrum och värmeledningslokaler. Af detta förslag kan man se, att det ingalunda är omöjligt att åstadkomma allt detta i den nuvarande byggnaden.

*Förelagten till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)*

Hvad behovet af en solennitetssal beträffar, så vet jag mer än väl, att särskildt ett sadant finnes för den stora fest, som kanske kommer att firas nästa år i Upsala; och jag tror, att, om Karolinasalen finge vid denna sekularfest afsluta sin tjenstgöring såsom festsal, så vore detta särdeles lämpligt. Om sedan några år skulle gå förbi, utan att universitetet hade någon solennitetssal, torde detta väl icke göra så mycket; en sådan torde väl, om den nuvarande blefve använd för bibliotekets ändamål, ganska fort komma till stand. Då blefve biblioteket häst tillgodosedt, och på sadant sätt tror jag för min del att frågan vore lyckligast löst. Det är sant, hvad som sagts, att man nu i elfva år gjort upp förslag, hvilka alla, det ena efter det andra, befunnits icke vara lyckade; men därför går jag icke in på sanningen af det såsom ett blott påstående framställda yttrandet, att man slutligen kommit tillbaka till det första, såsom det bästa. Det är just detta, som skulle bevisas; men ett bevis därför har jag icke funnit anfördt.

Att ett förslag kommit fram, förtjenar ett tacksamt erkännande. Går det igenom, så vill jag gerna medgifva, att en stor sak är vunnen, nemligen att något snart blir gjordt för bibliotekets tjenstemäns välbefinnande. Men jag fruktar, att icke många år skola gå förbi, innan man skall känna sig mindre belåten och finna, att anordningen kunde hafva varit bättre på annat sätt.

En anmärkning har blifvit gjord af Stats-Utskottets ordförande, hvilken anmärkning onekligen förtjenar ett visst afseende. Han sade nemligen, att Utskottet för värmeledningen föreslagit ett belopp, som med 5,000 kronor understiger det för densamma upprättade kostnadsförslag. Jag tror dock icke, att detta är så viktigt, att man därför bör draga sig tillbaka från ett bifall till Utskottets hemställan. Blifver densamma af Riksdagen bifallen, så saknas nog icke utvägar för att tillgodose denna måhända nödvändigaste fordran från bibliotekstjenstemännens sida. Jag får således för min del yrka bifall till Utskottets hemställan.

Grefve Hamilton: Bland de anmärkningar, som blifvit gjorda mot den Kongl. propositionen, synes mig en af dem, som den näst siste talaren framstälde, så vidt nemligen den är riktig, vara den väsentligaste. Han yttrade nemligen, att det uppställda förslaget icke motsvarade det ändamål, som dermed afsåges, emedan arbetsrummen i den ifrågasatta flygeln skulle blifva för små. Vore det så, att man kunde bedöma äfven den för arbetsrummen erforderliga storleken endast efter det antal böcker, som finnas i biblioteket, då skulle naturligtvis be-

Förelagten till-
byggnad vid
bibliotekshuset
i Upsala.
(Forts.)

hofvet af utvidgade arbetsrum i bibliotekshuset i Upsala hafva vuxit ofantligt under senare tider. Men det är blott antalet af de personer, hvilka kunna antagas komma att begagna arbetsrummen, som man här behöfver taga i betraktande, och för det ändamålet synas de salar och rum, som blifvit föreslagna i flygeln, vara fullt tillräckliga. Det vore åtminstone besynnerligt, om bibliotekarien vid universitetet, som väl bäst borde vara i tillfälle att bedöma i hvad mått en utvidgning af arbetslokalerna vore erforderlig, nu skulle hafva helt och hållet miss-tagit sig i detta hänseende, då han med den största ifver tillstyrkt det nu föreliggande förslagens antagande. Jag tror således för min del, att den farhåga, som den ärade talaren i detta afseende yttrade och som, om den vore grundad, utan tvifvel borde anses afgörande, icke bör tillmätas någon betydelse. Samme talare har också åberopat erfarenheten från sin studietid, då Karolinasalen ännu icke fans, och om-talat, huru man då ganska väl kunde defilera för sin konung i en vida mindre lokal. Vid den tiden tillhörde äfven jag universitetet och min-nes nu dessa omständigheter ganska väl. Men anspråken hafva sedan dess något vuxit, och den defilering, som då egde rum, var i sig sjelf temligen betydelselös, jemförd med de fester, vi i senare tider bevittnat, då den Kongl. familjen velat få tillfälle att sätta sig i beröring med den studerande ungdomen och dess lärare. Det är för öfrigt icke blott för dessa ganska sällan återkommande tillfällen, som universitetet har anspråk på en större samlingssal, utan vida mer och i första rummet för de temligen ofta, åtminstone hvarje år återkommande större fester, som icke kunna hallas i fria luften och der de närvarande icke åtnöja sig med att defilera förbi talaren, utan vilja hafva tillfälle att under hela festen åhöra hvad som säges eller se hvad som tilldrager sig.

Den siste talaren har för sin åsigt åberopat Kammarens två mest byggnadskunnige ledamöter, och jag vill för min del visst icke under-skatta deras auktoritet. Men jag tror mig icke säga dem någon ohöf-lighet, om jag påpekar, att, då man åberopar auktoriteter, kan man väl med lika skäl åberopa äfven Öfverintendentsembetets och de bygg-nadskunnige personers, som i öfrigt yttrat sig i denna fråga. Nu har visserligen ingen af dem sagt, att det tillbyggnadsförslag, som blifvit framställt i Kongl. Maj:ts proposition, är vackert och prydligt. Men detta är ju något, som, så vidt en tillbyggnad till bibliotekshuset skall ske, aldrig kan vinnas, emedan tillsättandet af någon i arkitektoniskt hänseende prydlig ny byggnad till den gamla släta och i sig sjelf tem-ligen fula byggnaden skulle snarare fästa uppmärksamheten på dess brister än bidra till harmonien eller skönheten i det hela. Den ärade talaren på kalmarbänken anmärkte vidare, att det i synnerhet vore olämpligt att bygga en ful byggnad på en upphöjd plats, hvarifrån den skulle synas på ett vidsträckt område. Denna anmärkning skulle vara fullt på sin plats, om den ifrågasatta flygelbyggnaden skulle läggas på motsatt sida mot hvad nu blifvit föreslaget. Ty på denna andra sida framstår verkligen biblioteket såsom liggande på en upphöjd plats; men på den sidan, der flygeln skulle ligga, är marken alldeles slät. Man har här vidare talat om den bristande symmetri hos byggnaden i dess helhet, som skulle blifva följderna af att blott en flygel funnes. Man kan visserligen med mycken värma omfatta önskvärdheten af att

våra offentliga byggnader göras så sköna som möjligt, och man kan härvid drifva upp sig sjelf till en högre grad af känsla än ämnet påkallar, derigenom att man för den ifrågavarande byggnaden begagnar uttryck sådana som lada och skräphus och så vidare, hvilka för inbillningen framställa densamma såsom något afskräckande; men jag tror icke, att man derigenom åstadkommer något bevis för den sak, man vill förfäktat. För min del föreställer jag mig, att om icke Karolinybyggnaden i och för sig sjelf är alltför ful, så att den icke äfven på främlingen kunde göra ett visst intryck, kommer den icke att blifva sämre genom den föreslagna flygelbyggnaden, åtminstone från gavelnsida, der denna kommer att synas i sin helhet. För öfrigt tager sig byggnaden värre ut på ritningen, än den i verkligheten skulle göra, emedan trapphuset der synes ofvanför taket.

*Föreslagen tillbyggnad vid bibliotekshuset i Upsala.
(Forts.).*

I synnerhet den siste talaren har mycket fäst sig vid det olämpliga deri, att, såsom nu är fallet, endast två tredjedelar af bibliotekshuset vore upptagna för bibliotekets ändamål, och på den grunden förordnat, att Karolinasalen borde fyllas med böcker. Jag påstår naturligtvis icke, att man icke skulle kunna inrymma böcker der och att icke husets konstruktion skulle medgifva sådant, åtminstone om man vidtog vissa förstärkningar som dertill kunde erfordras. Men om man nu skulle vilja tillgripa en sådan åtgärd, så inrymmer denna sal, efter hvad den siste talaren riktigt uppgaf, omkring 100,000 volymer. Bibliotekets tillväxt är omkring 3,500 volymer om året. Det kunde således synas, som om salen i 30 år skulle komma att motsvara behovet; och detta skulle vara sant, om man icke redan i biblioteket hade många tusen volymer, som icke äro uppställda af brist på utrymme och för hvilka man således i första hand hade att bereda plats. Tager man nu äfven dessa böcker i beräkning, så reduceras tiden ganska betydligt; och när Karolinasalen således inom en ej alltför långt aflägsen tidpunkt blifvit fylld, hvad har man väl då att göra? Då står man åter framför detta problem, huru Karolinybyggnaden skall genom en tillbyggnad kunna göras användbar för det oupphörligt växande antalet böcker, och man slipper till slut icke ifrån den vanprydande flygeln. Ty detta är den enda möjligheten att tillöka huset, då man naturligtvis icke kan bygga åt motsatt håll till följd af den betydliga sluttning, hvarpå huset ligger. Man skall således icke i all framtid kunna undvika att göra något, som i sjelfva verket icke är vackert. Finner man det nu så fult, att man lider deraf, så kan man ju söka att afhjelpa det genom att vid nästa riksdag väcka motion om en andra flygelbyggnad, då symmetrien genast återställes, och man skall nog icke behöfva lefva synnerligen länge, innan äfven denna flygel behöfves. Jag anser för min del, att Karolinasalen aldrig bör användas till bokrum, äfven om man har förhoppning att på annat ställe erhålla en högtidsal. Karolinasalen har för det förstnämnda ändamålet åtskilliga olägenheter, bland annat att den ligger så högt, att böckerna äro svåra att åtkomma. Man kan visserligen inrätta hissverk och annat dylikt; men det behöfves dock en person, som går dit upp för att taga ned böckerna. Vid utlåning transporteras vanligen icke många böcker på en gång, och den ifrågavarande personen kan då lika gerna taga boken under armen som lägga den på ett hissverk. Härmed är det dock icke

Förslagen till byggnad vid bibliotekshuset i Upsala.
(Forts.)

min mening att säga, att denna stora sal icke bör användas för universitetets behof. Universitetet saknar för närvarande utrymme för nästan alla sina samlingar. För detta ändamål skulle Karolinasalen vara särdeles lämplig, och jag är förvissad om, att i samma ögonblick, som universitetet erhöle en annan solennitetssal af tillräcklig storlek, skulle åtskilliga af dess museer och andra samlingar komma att förflyttas till den förstnämnda salen. De dithörande föremålen hafva icke böckernas tyngd och behöfva icke flyttas fram och tillbaka. För dem är således Karolinasalen mycket lämplig, och i min tanke bör den i framtiden dertill användas, och icke till bibliotek. Den siste talaren yttrade bland annat, att Riksdagen skulle hafva uträttat en stor sak, om den beredt biblioteket ökad utrymme och dess tjänstemän tillfälle till ett sundare arbetssätt än nu, da de äro nödsakade att vistas i de kalla rummen. Jag vill knappt tillmäta denna fråga en sådan betydelse, att jag kallar den stor; men är den verkligen stor, da tror jag också, att Kammaren har skäl att förvärfva sig glädjen att hafva uträttat något stort genom att lemna sitt bifall till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats: 1:o att Utskottets förevarande hemställan matte bifallas; 2:o att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, för så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts ifrågavarande nädiga framställning, skulle bifalla samma framställning oförändrad; samt 3:o af Herr *Nordenfelt*, att Kammaren för sin del matte till anbringande af läsrum och värmeledning i bibliotekshuset i Upsala samt utvidgning af detta hus bevilja 162,000 kronor, och deraf till utgående under år 1877 på extra stat anvisa ett belopp af 50,000 kronor.

Härefter framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många ja och nej i blandning, sedermera proposition på afslag å densamma i dess från Kongl. Maj:ts framställning afvikande del och bifall till denna framställning oförändrad, då svaren likaledes utföllo med många så väl ja som nej, och slutligen proposition på Herr *Nordenfelts* yrkande, hvilken proposition besvarades med många nej jemte några ja; hvaruppå och efter det proposition på bifall till Kongl. Maj:ts framställning oförändrad änyo blifvit gjord samt med många både ja och nej besvarad, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Sedan Kammaren, uppå Herr Grefven och Talmannens framställning, sasom kontraposition vid voteringen antagit bifall till punkten, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

»Den, som afslår Stats-Utskottets i 49:de punkten af utlatandet N:o 22 gjorda hemställan, för så vidt den skiljer sig från Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna framställning, och bifaller samma framställning oförändrad, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles Utskottets ifragavarande hemställan.»

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit salunda:

Ja 42.

Nej 55.

50:de--64:de punkterna.

Biföllos.

65:te punkten.

Herr Carlsson: Da Utskottet för afstyrkande af den utaf Kongl. Maj:t föreslagna lönetillökningen af 900 kronors dyrtidstillägg för den på Sundhetskollégii stat uppförda rättskemisten, icke anfört något annat skäl än förra Riksdagens afslag å Kongl. Maj:ts proposition i samma ämne, nödgas jag, huru obehagligt det för mig personligen kan vara, att erinra Kammaren om förloppet vid det tillfälle då beslutet vid förra riksdagen fattades.

*Dyrtidstillägg
åt Sundhets-
kollégii rätts-
kemist.*

På upprepade framställningar från Sundhetskollégium om nödvändigheten att anställa en rättskemist på ordinarie stat hade i den nädiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof äskats att till aflöning åt en sådan tjänsteman skulle på Sundhetskollégii stat uppföras ett årligt anslag af 4,500 kronor. Särskildt framställdes i samma proposition förslag om dyrtidstillägg för Sundhetskollégii tjänstemän och begärdes dervid äfven ett sadant tillägg af 900 kronor för den föreslagne rättskemisten. Uti Stats-Utskottets sedermera afgifna betänkande rörande åttonde hufvudtiteln, hade Utskottet i öfverensstämmelse med ordningen i Kongl. Maj:ts proposition afhandlat förenämnda frågor i särskilda punkter på det sätt, att i den 25:te uppförandet på Sundhetskollégii stat af ett årligt anslag af 4,500 kronor för en rättskemist afstyrkts och att i den 57:de punkten, som angick frågan om dyrtidstillägg för Sundhetskollégii tjänstemän, Utskottet, under förutsättning af Riksdagens bifall till 25:te punkten, affört de 900 kronor, som till dyrtidstillägg för rättskemisten blifvit begärda, och slutade betänkandets 57:de punkt med den hemställan, att Riksdagen såsom dyrtidstillägg åt Sundhetskollégii tjänstemän måtte bevilja för år 1876 ett extra anslag af 7,340 kronor, hvilket belopp med 1,900 kronor understeg hvad som blifvit begärdt och jemväl utslöt ett äskadt dyrtidstillägg af 1,000 kronor för Sundhetskollégii ordförande. Betänkandet förekom på ett aftonplenum, som började klockan 7 med 25:te punkten, och med afslag å Utskottets hemställan i denna punkt biföll Kammaren Kongl. Maj:ts proposition om uppförande af ett årligt anslag af 4,500 kronor å Sundhetskollégii stat för anställning af en rättskemist. Mellan klockan 9 och 10 hade Kammaren hunnit till 51:sta punkten, och derefter återstodo 25 punkter, hvilka alla biföllos utan nagon diskussion, så fört som slutorden i hvarje

*Dyrtidstillägg
åt Sundhets-
kollegii rätts-
kemist.
(Forts.)*

punkt kunde med skyndsamhet uppläsas och Kammarens Talman framställa proposition på bifall. På detta sätt hände, att ur det såsom dyrtidstillägg för Sundhetskollégii tjänstemän äskade belopp uteslötos de för rättskemisten begärda 900 kronorna, hvilkas beviljande Utskottet dock afstyrkt endast under förutsättning att sjelfva befattningen icke skulle komma att på rikets stat uppföras. Detta skedde uppenbarligen genom ett förbiseende, hvilket så mycket mer måste läggas mig till last, som jag varit skyldig att vid tillfället iakttaga Regeringens talan, och för samma förbiseende kan icke åberopas någon annan ursäkt än den brådska, hvarmed ärendena understundom måste behandlas för att Riksdagen skall kunna medhinna sina mångfaldiga och i ärendenas detaljer ingående arbeten. Men då Kongl. Maj:t nu åter äskat det dyrtidstillägg, som vid förra riksdagen begärdes, men afslogs under den felaktiga förutsättning, att Riksdagen icke skulle bevilja lön på ordinarie stat för den nya tjänstbefattningen, föreställer jag mig att det på den origtiga förutsättningen grundade beslutet icke kan utgöra giltig anledning att nu åter enligt Utskottets hemställen afslå Kongl. Maj:ts proposition. Vill Riksdagen icke bevilja detta dyrtidstillägg, måste dertill nu finnas annat skäl än det uppgifna, men något sådant torde vara svårt att finna, om det måste medgifvas, att på stat uppförda löneanslag inskränka sig till hvad som antages alltid och under vanliga förhållanden böra tjänstemannen såsom vedergällning för hans arbete i statens tjänst tillkomma, och att dyrtidstillägget är en tillfällig, och det af särskilda omständigheter beroende, löneförbättring, hvilken möjligen kan förfalla. Alldeles samma skäl, som tala för dyrtidstillägg åt Sundhetskollégii öfriga tjänstemän, måste äfven gälla med afseende på rättskemisten, men i afseende å honom tillkommer äfven ett skäl, som jag icke tror skall kunna åberopas för någon annan tjänsteman, nemligen att han måste sjelf bekosta icke blott arbetslokal utan äfven instrument och materialier, som eljest i allmänhet af staten bestås, och så väl hans arbetslokal, till hvilken hör ett så kalladt laboratorirum, som materialierna och instrumenten äro ovanligt kostsamma och i vissa fall ganska svåra samt följaktligen besvärliga att anskaffa. En hvar af Kammarens ledamöter skall sannolikt, utan att behöfva ingå i någon närmare undersökning, nödgas erkänna, att kostnaderna för ett laboratorium med dertill hörande instrument för de rättskemiska undersökningarne äro så stora att räntan på det kapital, som derpå måste nedläggas, öfverstiger de 900 kronor, hvarom här är fråga, och om någon skulle tviffa på mitt påstående att så är förhållandet, kan han med största lätthet öfvertyga sig derom genom ett besök i rättskemistens laboratorium och en blick på de instrument, hvilka der måste begagnas. Det var Sundhetskollégii asigt, som äfven framställdes hos Kongl. Maj:t, att rättskemisten skulle erhålla samma aflöning som professorerne vid universiteten, och det synes äfven hafva varit Kongl. Maj:ts mening att aflöningen skulle så bestämmas, då anslaget på ordinarie stat upptogs till 4,500 kronor, hvilket i allmänhet är lönen för professorerne vid så väl Upsala universitet som vid Teknologiska institutet här i Stockholm. Men professorerne såväl i Upsala som vid Teknologiska institutet hafva utöfver sin lön 1,500 kronor i tjänstgöringspenningar, och staten, som åt

vissa professorer vid Teknologiska institutet består boställsrum, bekostar behöfliga arbetsrum och arbetsmaterialier åt alla.

Om det begärda dyrtidstillägget för rättskemisten beviljas, får han således i alla fall vida mindre än någon af professorerne vid universiteten och, som jag tror, äfven mindre än någon af professorerne vid Teknologiska institutet. Hans befattning är likväl minst lika ansvarsfull och fordrar en i sitt ämne lika skicklig man, som de andras, men kräfver derjemte särskilda egenskaper, som icke äro af så stor vigt vid andra professioner, och då det nu lyckats Sundhets-kollegium att till rättskemist få en ovanligt duglig man, synes det förefinnas särdeles goda skäl att icke förvägra just honom det mot andra tjänstemäns löneförbättringar svarande dyrtidstillägg, som nu är i fråga. Jag hemställer därför om afslag å Utskottets framställning och bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

*Dyrtidstillägg
åt Sundhets-
kollegii rätts-
kemist.
(Forts.)*

Herr Brun: Efter den utförliga redogörelse, som den föregående högt ärade talaren lemnat, kan det synas öfverflödigt att jag ytrar mig vidare i detta ämne, men jag är dertill föranledd deraf att jag har någon kännedom om den vetenskap, hvarmed rättskemisten sysselsätter sig och särskildt i mina yngre år praktiserat med kemiska undersökningar. Jag känner således, att det icke alltid är någon lätt sak och icke heller någon angenäm sak att hafva dessa så maktpåliggande uppdrag, som rättskemisten har. Det är ingen lätt, sak emedan de undersökningar, som han har att utföra, understundom äro högst invecklade, så att det fordras all den reda, som vetenskapen kan erbjuda, för att uppdaga hvad som bör uppdagas. Det är heller ingalunda någon angenäm sak, emedan man kan få sådana invecklade fall, att man stundom kommer uti verklig oro för att afgöra kinkiga och dunkla frågor, på hvilkas afgörande till sluts beror människors lif, ty, såsom bekant, fälla domstolarne ofta sina utslag i förgiftningsmål på grund af den utredning, som rättskemisten kan lemna. På sätt den föregående högt ärade talaren redan anført, framstår obilligheten emot den ifrågavarande tjänstemannen så mycket större, som han icke blott borde stå i paritet med andra med honom jemförlige tjänstemän, utan derjemte med afseende å honom är att märka, det han för utöfvande af sin befattning icke blott behöfver sin vetenskapliga bildning och sin samvetsgrannhet, utan äfven materiela tillhörigheter, såsom lokal, apparater m. m. Kostnaderna därför uppgå för honom till en så betydlig summa att de fullkomligt svara emot och öfverstiga det lönetillägg, som han genom det af Kongl. Maj:t föreslagna dyrtidstillägget skulle få. Jag känner sjelf, att den nuvarande rättskemisten har för att kunna utföra sina undersökningar i sitt eget hus använt åtskilliga rum — icke mindre än 4 — för att aptera till laboratorium och för att derstädes kunna förvara sina apparater och instrument. Om dessa rum skulle uppskattas i vanlig hyra, kan man lätt säga, hvad den skulle belöpa sig till; jag tror att 8—900 kronor icke vore för högt beräknadt. Derjemte fordras för att göra undersökningar både ved, kol och gas, hvarför kostnaden torde uppgå till 100 kr. Vidare fordras för att följa med sin tid att köpa nya instrument, böcker m. m., som också går till några hundra kronor och likaledes reparationer

*Dyrtidstillägg
åt Sundhets-
kollegii rätts-
kemist.
(Forts.)*

och ändringar af äldre instrument, hvilket äfven går till stora summor. Med ett ord, om man sammanlägger alla dessa utgifter, så fordras det efter mina beräkningar omkring 1,600 kronor. Man får da också betänka, att man bör upptaga ränta och amortering på detta belopp, hvilket uppgår till 300 kronor, och således kommer man till en summa af omkring 1,900 kronor årligen. Nu är ifrågasatt, att han för att komma i paritet med andra dylika tjänstemän inom Sundhets-kollegium skulle få en tillökning i lön af 900 kronor, hvilket således endast skulle utgöra omkring hälften af hans årliga omkostnader.

Någon torde dock härvid invända, att han får betaldt för sina undersökningar. Det förhåller sig också verkligen så, men jag vill upplysa om hvilken erfarenhet man har i detta afseende. Dessa hans inkomster hafva på ett Quartal gatt till 200 kronor, och man kan antaga, att de för hela året utgöra högst 1000 kronor. Om man nu sammanslår dessa 1000 kronor med de ifrågavarande 900, så kommer man till precis samma belopp, som han årligen måste utgifva för att hålla lokal, apparater, böcker m. m.

På dessa skäl anhåller jag att få förena mig med den föregående högtärade talaren och yrkar vördsamt afslag å Utskottets förslag samt bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet aflatna nädiga proposition.

Herr von Koch: På de skäl, som af Herr Carleson blifvit anförda, och med åberöpande tillika, i afseende på vigten af den plats rättskemisten innehar, hvad jag anförde förliden riksdag, då platsen inrättades, anhåller jag att få instämma uti Herr Carlesons yrkande, nemligen om afslag å Utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Grefve Beck-Friis: Jag kan för min del icke riktigt fatta tankegången hos den högt ärade talare, som först hade ordet, då han yttrade, att Riksdagen hade afslagit denna begäran om dyrtidstillägg derföre att han icke hade väckt förslag om ett sådant. Förslaget var ju redan af Kongl. Maj:t framställt och afslogs af Riksdagen på Stats-Utskottets tillstyrkan, hvilket äfven efter min tanke var fullkomligt riktigt. Jag tror, att man hade så mycket mera skäl att göra det, som, efter hvad Herrarne torde erinra sig, det ursprungligen var ett anslag af 2,000 kronor, som utgick till sådana rättskemiska undersökningar. Sedan väcktes förslag om detta anslags höjande, och Riksdagen anslog då i stället 3,000 kronor. Vid 1874 års riksdag afslogs Kongl. Maj:ts då framställda förslag att i stället för detta anslag måtte å Sundhets-kollegii stat uppföras lön till en rättskemist med 4,500 kronor. Detta förslag upprepades emellertid vid förlidet års riksdag. Stats-Utskottet föreslog då, att 3,000 kronor fortfarande skulle ställas till Kongl. Maj:ts disposition för bekostande af rättskemiska undersökningar, men genom gemensam votering afgjordes, att anslag till lön åt en rättskemist skulle utgå med 4,500 kronor. Jag kan för min del icke finna, att, då Riksdag och Kongl. Maj:t beviljat anslag till en lön, dermed genast skall följa, att denne person utom lönen äfven skall få ett dyrtidstillägg, ty ett sådant har väl afseende på att de äldre lönerna, som bestämts under andra förhållanden, blifvit för knappa, men om

jag i dag bestämmer en lön, kan deraf väl ej nödvändigt följa att jag följande dag skall gifva honom dyrtidstillägg. Det är af den siste talaren redan omnämndt, att denne rättskemist utom sin ordinarie lön äfven har ersättning för alla medicinska undersökningar, som han utför. Han kan saledes efter min tanke icke jemföras med en lärare vid något läroverk.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Carleson: För den händelse mina ord skulle hafva fallit sig sa, att de gifvit anledning äfven för andra att uppfatta dem så som den siste talaren gjort, får jag anmärka, att min argumentation stödde sig derpå att Riksdagen förlidet år afslog det af Kongl. Maj:t ifrågasatta dyrtidstillägget för rättskemisten under en oriktig förutsättning, då Riksdagen, efter att hafva afslagit 25:te punkten i Stats-Utskottets betänkande, biföll utan ändring af motiveringen den 57:de punkten, deruti, under uttrycklig förutsättning af Riksdagens bifall till 25:te punkten, det utaf Kongl. Maj:t föreslagna dyrtidstillägget af 900 kronor för rättskemisten afförts. När denna förutsättning för afförande af dyrtidstillägget icke inträffade, måste man, för att komma till samma slut, hafva något annat skäl, som emellertid icke blifvit anfördt. Förhållanden, som kunna tala för beviljandet af den tillfälliga löneförhöjningen, tror jag mig deremot hafva antydt.

För öfrigt vill jag erinra att rättskemisten ej har att, såsom nyss uppgafs, anställa några obduktioner och följaktligen ej har att derför påräkna någon aflöning. För en del af de undersökningar han verkställer, får han ingen betalning och om dem, för hvilka han uppbär ersättning, saknas all upplysning, så att något afseende icke kan fästas a det belopp, hvartill dessa ersättningar kunna uppgå.

Herr Brun: Jag ber om ursäkt för att jag ytterligare besvärar Kammaren med att taga dess uppmärksamhet i anspråk, men jag kan ej underlåta att bemöta hvad Grefve Beck-Friis nyss anförde. Han tog nemligen icke i betraktande hvad jag hade äran nyss säga, eller att rättskemisten har utgifter, som bestämdt kunna på siffran uppräknas till 1,900 kronor för att utföra sin tjänst. Om han, såsom mycket riktigt anmärkts, deraf får igen 800—1,000 kronor i betalning för sina undersökningar, så återstår dock ändå en utgift af 900 kronor, och det är just i och för denna utgift, som rättvisan och billigheten uti att han ställes i paritet med sina jemlikar inom embetsverket, framstår så mycket tydligare och klarare. Hvad särskildt den nuvarande rättskemisten beträffar, så får jag säga, att det efter min tanke är en verklig lycka att man fatt honom, och, när denne afgår, får man väl en annan rättskemist, men huruvida man får någon, som har eget hus och som tänker sa litet på egen fördel som denne gör, är tvifvel underkastadt. Jag förmodar, att den, som man då får, kommer att säga till Riksdagen: här är jag, jag är färdig att fullgöra mina åligganden, men jag måste hafva en lokal dertill, och det kan väl icke vara meningen att jag skall bekosta den af min lön. För öfrigt måste jag ytterligare fästa uppmärksamheten på huru nödvändigt det är för denne rättskemist att följa med sin tid och vetenskapens framsteg, och huru

*Dyrtidstillägg
af Sundhets-
kollegii rätts-
kemist.
(Forts.)*

*Dyrtidstillägg
åt Sundhets-
kollegii rätts-
kemist.
(Forts.).*

viktigt det är att han, som har att utföra så samvetsgranna undersökningar att, såsom jag nyss nämnde, människors välfärd derpå beror, icke ställes på en så knapp aflöning, att han skall tvingas in på andra näringsomsorger och derigenom dragas från sin vetenskap och de föremål, åt hvilka han hufvudsakligen bör egna sig. Jag tror att dessa skäl äro tillräckliga för att lemna honom det nu föreslagna dyrtidstillägget och anhåller värdsamt om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, för så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning, skulle bifalla samma framställning oförändrad; gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på sistberörda yrkande, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

66:te—70:de punkterna

Biföllos.

Den vidare föredragningen af utlåtandet uppsköts till nästa sammanträde.

Sedan Kammaren, uppå Herr Grefven och Talmannens hemställan, beslutit, att Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 3 skulle uppföras nederst å föredragningslistan för nästa sammanträde, åtskildes Kammarren kl. 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.